د لوي ښتن په نامه

په پښتو کې حالتځېړنه او برياوې

ليکونکی: ډاکتر ماخان مېړی شينواری

څېړوونکی: انجنير شمشاد زهير

Ketabton.com

نېټه: ۲۰۲۲ ز ک

Ketabton.com

بن- جرمني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيوليک

سريزه ۳	اينکليتيکي نومځاينيوي: ۲۸
-- حالتونه او ،،زما،، که... ۴	اينکليتيکي نومځاينيوي: ۲۹
-- پښتو کې نومځاينيوي او ۱۳	کابل ته که و کابل ته ۳۹
-- د کاسوس رېکتوس او 15	په پښتو ژبلار کې نوې ميدنې:..
-- د مورږ ستونځې له ژبې... ۱۵	کازوس رېکتوس او کازوس .. ۴۲
-- پښتو او ژبلاريزې ناډوبې.. ۱۷	**زما (د ما، يما) پوښتنه ۴۹**
-- د پښتو ژبې وده ۱۷	**په ژبلار کې نوې ميدنې ۵۲**
-- په پښتو کې د حالتونو يا پېر.. ۲۰	تکيه اړ نومځاينيوي ۵۹
ولې بايد دما خبره سمه وي؟ ۲۲	**حالتونو نوی څېړن-پوهه ۶۴**
Klitikum = تکيه اړ نومځاينې ۳۰	د پښتو حالتونو د ستونځوبيو بريا ۶۸
اينکليتيکي نومځاينيوي: ۲۸	د ډاکټر ماخام مېرې شينواري ليکنې او ژباړې ۸۰
اينکليتيکي نومځاينيوي: ۲۹	د ډاکټر ماخان مېرې شينواري ...۸۶
په پراته حالت کښې ۳۱	
په پراته حالت کښې ۳۱	
-- د را(در، ور) بيا خوب ۳۲	
-- د پښتو ستونځې او ستونځوبې ۳۳	
د پښتو خنګه والي، پېر ... ۳۹	
سنترپوزيشن..... ۴۱	

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

دا د حالتونو څېړنه لکه چې ما کړې او په داسې غزېدلې توګه ورته اړیین شوی یم، په پښتو کې لومړنۍ ده، نو له دې امله ستاسو پوره پام ورته را اړوم.

تکرار لري، خو مرسته کوي.

لاس ته راوړنه یې په پای کې ده.

د ما لیکنې له یوې څخه وبلې ته وده کړې او په هره لیکنه کې یو څه پرې ور زیات شوي دي.

دا چې ما یو لیک د پوهنتون د پښتو څانګې ته یو لیک لی.لی، باور وکړئ د نادرنښت یا ځانستاینې له امله نه دئ، خو پهخبرو کې ورسره راتګ ستونځمن وو او دا مې و ځان ته یوه لار پرانستله، هیله ده سر به ونیسي.

ږ

.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالتونه او ،،زما،، که ،،دما،، او نور Causus

یادونه :

۱ - دا لیکنه به کیدی شي بیا ځل څه ولري، خو بیا همغه هوښیاره خبره ده، چې دوه واره کنډلی کلک وي.

۲ – د تازه څېړني له مخې به دا حالتونه داسې وبول:

۲ ۱ – ګړونی حالت نومیز یا نومیناتیو.

۲۲ – پرېکړونی حالت. اکوزاتیو، خو د ځنو کمونو او زیاتونو سره، چې نه یې ډېروم.

۲ ۳- د خاوندوالي حالت. جینیتیو

۲ ۴ – د پسېځاینیوو حالت. داتیو.

دا دې په اړونده لیکنه کې وکتل شي.

له هغه وخته مې چې د نومځانیوو او حالت په هکله لیکنې کړي، نو د همغه وخت راپه دېخوا مې زړه وو، چې دا لیکنه سرته ورسوم، خو په خپل اند او فکر مې ورسره ستونځې هم پوره ډېرې وې .په دې لیکنې دادی پیل کوم، په دې هیله، چې ژبپوهان او نور د ژبې مینه وال به په کې شوني ونډه واخلي، زه یواځې دا موضوع تاسو ته د خپل اند سره سمه، د ما پر پرلپسې څېړنو بنسټ باندې او په پوره هڅو پوهنیزه توګه وړاندې کوم .دا چې ځنګه مخ ته لاړ شو او لاسته راوړنه به یې ځنګه او څه وي، دا تاسو ژبپوهانو ته درپاتې دی.

زما لیکنې ټولې د الماني په مرسته دي، نو دا چې په الماني کې حالت ځنګه دی، هلته روښانه لار شته او ټولې لارې هم د نومځاینیوو او نورو له لارې روښانه شوې دي، خو په پښتو کې داسې نه ده او زه ورسره ستونځې لرم، چې دا نو باید ځنګه وشي .دا چې پښتو هم دنوروژبو په څېر پیداېښت او د/پیداېښت سره سم دا هم یوه پوره ژبه ده، داسې لارې یا خپلې لارې لري، چې زه یې د ما د څېړنو پر بنسټ باندې وتاسو ته ستاسو و مخ ته ږدم ، دا چې ځنګه وشي او ځنګه د ژبلارې له لارې دي، ستاسو دنده دې وي .که په دې هکله لیکنې ولرو، زه لکه تل په خواشینی وایم، چې ترې خبر نه یم او که لیکنې وي هم باور وکړی، چې دا به خپل څېړنیز غوره-والی ولري او تاسو به ګډ کار ته راوهڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حالتونو څېړنپای

ګرانو لوستونکو!

د دې لیکنې څخه مې موخه دا ده، چې دا حالتونه موږ په پښتو کې وڅېړو ، چې څو او کوم دي او په دې برسېره د همدې حالتونو په بنسټ یا مرسته وڅېړو، چې دا د ملکیت له پاره دا دما، دتا سم دې او که نه زما او ستا .موږ دا درې ډوله په ژبه کې لرو، چې ځنې ځایونه دما، دتا او همداسې یما او ځنې بیا زما او ستا او بله ډله یې یما، یتا وایې .دا یوه پوهنیزه څېړنه ده او دا اجازه به ځان ته ورکړم، چې له تاسو درنو ژبپوهان او مینه والو لوستونکو څخه د ګډ کار هیله وکړم.

دا حالتونه د پوښتنو په بنسټ رامنځ ته کیږي

پیل یادونه: په پیل یادونه کې دا پېهام کې ونیسو، چې ما دا حالتونه د الماني حالتونه څېړلي، چې پښتو حالتونه یې ورسره سر نهخوري، خو کټه مې ترې احستې او پل پهپل به به دې لیکنې کې د دې ستونځو لپارهاوبي ګورو (ستونځوبی لکه ګړوبی)

نومیناتیو**Nominativ** (له لاتین څخه، نومونی یا نومونیز) په ګرامر کې د یوه حالت نومونه ده، چې له هرڅه څخه دمخه (دمخه مې ناسمه،، د هرڅه له مخه،، لیکلی وو) په جمله کې د شي د نخښونې په چوپړکې دی، د دې له پاره دا هم تیپیکي یا نومونییز دئ چې د یوه شي د خپلواک کارونې له پاره رامنځ ته کیږي (دا په دې پوهېدنه، چې بې د بل له واکه).

لنډ: دا حالت دی، چې د ،،څوک-، چا – او څه حالت،، بلل کیږي، د یوه حالت سیستم په توګه رامنځ ته کیږي، چې دا نومیناتیو – اکوزاتیوسیستم بلل کیږي.

بیا: د نومیناتیو یا د ،، څوک،،،چا - ،، او ،،څه شي،، حالت.

موږ د ګړنو یا کړ له مخې د دوه ډوله لیکنو سره مخامخ یو:

لومړی:

یوه یادونه پسې شته

سپین یا هغه کار ته ځي

سپین یا هغه کار ته لاړ

سپین یا هغه به کار ته لاړ شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپين يا هغه کار ته تللی وو

څوک کار ته.......

سپين يا هغه

زه کار ته ځم

زه کار ته لاړم

زه به کار ته لاړ شم.

زه کار ته تللی وم.

دويم ډول يې:

زه مڼه خورم

زه به مڼه وخورم

ما مڼه وخوړه

ما مڼه خوړلې وه.

لنډه يادونه: وروسته به وګورو، د ،، زه کا رته لاړم،، په ځاى به سم ،، زه وکار ته (و)لاړم،، سم وليکو. د ژبلار او په ژبلار کې د ما د نوو ميندنو په بنسټ (دا دې همله (همهغلته) وکتل شي).

دا همداسې د دويم کس له پاره ته او تاسې راځې او د ريم کس له پاره هم هغه او هغه راځي(په دې دريم کس کې ليکنه يو ډول ده، خو د ويلو څخه بريښي، چې لومړی ه څرګنده يا روښانه ه ده او په دويم کې بيا دا پڅه ه ده او که بل ډول يې بولی. هغه زور او زورکی مې ښه نه راځي، چې په پښتو کې نه شته)

يعنې په دريواړو کسانو کې يې توپير يو ډول دی، چې د کړنې پرته يې په څو کړنو کې نومځاينيوی هم بدليږي، نو له دې امله دا د څه - ، چا- او څه حالت دی.

مور کار ته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک کار ته ځي؟ ځواب: مور

د وروستنیو څېړنو پر بنسټ باندې به وګورو، چې داپورته داسې لیکل کیږي:

مو وکار ته ځي

څوک وکار تهځي؟ ځواب: مور

کالیمینځی خرابیږي.

څه شی خرابیږي؟ ځواب:کالیمینځی

یادونه: ماته هم دا نومونه توکلي د لیکونې (قلم) خولې ته راځي.نه پوهیږم،،چې دا اله، چې کالي پرېمینځي،کالیمینځی، کالیمینځونی یا کالیمینځونکی وبولو. او که نه،نو کالي مینځلو اله. څنګه مو چې خوښه وي.

جینیتیو Der **Genitiv**

جینیتیو د الماني ګرامردویم حالت دۍ.

دا به موږ په پښتو کې هم اسې روښانه کړو، چې د خبرو باید وي:

لومړی: دا حالت د ملکیت حالت یا د ،، ،،دچا،، حالت په نامه هم یادیږي.

یادونه: په نومیز حالت ،، چا-،، وو او دلته ،، د چا-،، حالت دۍ.

بیلګې: ،،د ګاونډې کور،،.

دا د چا کور دي. دا د ګاونډې

،، د یوه لرې زنګ غږ،،.

یادونه:

اوس ګورم، چې دا لاندې سم نه دۍ او دلته باید د اړونده حالت هغه اړونده موږُېم ،، د ،، راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جینیتیو ،،په څه (شي)،، حالت

هغه په غلا تورن دئ.

هغه په څه (شي) تورن دي ؟ ځواب: په غلا

یادونه: په وروسته لیکنو او دما په میندنو کې بهو ګورو، چې دا حالت په پښتو یې هغه زیات د پرېکړوني لپارخ راځي.

Der **Dativ** داتیو (دا اوس موږ په پښتو کې د پسېځاینیوو حالت بولو(ښه یې : دی))

یادونه: دا لیکنه د موږ ورسره بلدې لار سم دي، خو د موږ د نوې ژبلار سره و سمون ته اړتیا لري.

داتیو د الماني ژبې دریم حالت دئ یا په جمله کې دریم حالت په ګوته کوي. داتیو د ،، چاته حالت،، هم بلل کیږي.

د داتیوله پاره په الماني پوښتنه پوښتنه کیږي، چې چا ته (سمه پوښتنه یې : و چا ته)؟

بیلګې: زه دې میرمن ته د یادښت کتابچه ورکوم. چا ته د یادښت کتابچه ورکوم؟ ځواب: میرمن ته.

هوګی سوغات سپین ته ورکړ.

هوګی سوغات چا ته ورکړ؟ځواب: سپین ته

زه زما (دما) ملګري ته یوکتاب سوغات ورکوم.

چا ته سوغات ورکوم؟ځواب: زما(دما) (و) ملګري ته.

د دې حالت سرهپه نږدې څېړنهکې دا حالت ما د پسېځاینیوو حالت بللی. د ما میندنې او نوې لیکنې دا روښانه کوي.

Akkusativ اکوزاتیو

یادونه: د دې حالت اړونده حالت لیکنې په نورو حالتونو برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکوزاتیو یوګرامري حالت دئ. په ورځني الماني ګرامر کې دا د څلورم حالت سره ترتیبیږي. د دې د روښانتیا له پاره په الماني کې پوښتنه کیږي، چي ،،څه (شی)،، یا څوک او که ،،د چا؟؟؟،،، نو دا له دې امله د څوک حالت هم بلل کیږي.

اکوزاتیو: د ،، چا - یا څه شي حالت

ښاغلی سپین خپل ورور ګوري

ښاغلی سپین د چا لیدنه کوي؟ ځواب: د خپل ورور

یادونه: دا حالت په پښتو کې کله د پرېکړونی حالت دی او کله د خاوندوالي حالت دی، هلته به ورباندې وپوهېږو،

دا پورته غونډاله زموږ پښتو کې داسې ورځنی نه ده، نو دا څنګه ده؟ سمه او که ناسمه.

زه خپل ملګري ته یوکتاب ډالۍ یا سوغات ورکوم.

زه خپل ملګري ته څه شی سوغاتوم یا ډالی ورکوم؟ ځواب: یوکتاب

بیا پورته سره ،، و ،، نه دئ لیکل شوی، نو:

زه و خپل ....

دلته له هرڅه څخه د مخه یوه یادونه ده، چي باید پام مووړته وي:

له دې څخه د مخه: تر دې وخت پورې مې لا دا حالتونه داسې سم نه وو څېړلي، نو دلته هم هغه غوښتوني څېړنه نه شته.

دا ګرانو لوستونکو لپاره هم کتوره ځکه ده، چي له یوې خوا به د ما پر ستونځو باندې وپوهېږي او دا چي پخپله به هم د لومړي ځل لپاره مخامخ وي، ښه به یې پام ورته راوګرځی.

لنډ: په پښتو کې یواځې پوستپوزیشن شته او بس.

ما دلته سربل لیکلی یا دلته د پښتو اوستربلونه زیات دي او همداسي کیدی شي سیرکومپوزېشنونه هم وي،چې هغه به ګران لوستونکي په اړونده ځای کې ولوستلی شي. د نه کارڅخه نیمګړی کار هم هرومرو ښه دی، په ډېره بخښنه، که دا کار موسترې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادونه: د دې سر بلونو او اوستربلونو.... باندې خو نه پوهېږم، خو ما هغه د الماني انډول يا د يوه اماني وى انډول د دې له پاره اړيکويونه ليکلي، ناسم نه دى، ځو ستاسو خوښه

دلته به بيا د لږ بيا لوستني سره مخامخ شو، ما که په ليکلو ستړى کوي هم، هيله ده، چې تاسو په لوستلو ستړي نه کړي.

دې ته هم يوه پيل يادونه:

دلته هم هغه ستونځې، چې لرودې مو د نوو څېړنو سره سمې شوى، خو سړه سينه به ورته لرو. دا هم د موږ په هغه ورسره بلده بنه يا پوهېدنه ناسم نه دي، خو په نوې پيدا بنه دي.

يادونه: ما په ليکنه کې پورته څنترپوزېشنونه ليکلي. په راتلونکو ليکنو کې به ګورو، چې پښتو يواځې پوستپوزېشنونه لري او بس.

ـــــ که له الماني څخه يې راواخلو، نو (بايد فکر ورته وکړو، چې په پښتو کې به څنګه وي؟) حالت يا کاسوس په الماني کې څلور حالتونه په نخښه کوي. حالت موږ ته ښايي، چې نومن د نورو توکو سره په جمله کې د نومن، د ، ملکيت، داتيو او؟؟؟؟ څنګ نورې څه اړيکې لري. نومن يا نومونه، د هغه ملګري(چې ښځينه نارينه ترې څرګنديږى(الماني يې ارتيکل)) همداسې وکيل يا نماينده(نومځاينيوى) په حالت کې جوړيږي.

دې ته سرى کردان يا بدلون وايي .نومونه، ارتيکل يا نر -ښځينه والى او نومځاينيوي د خپلې دندې له مخې ګردانيږي يا بنه بدليږي

حالت د څه له پاره په کار راځي؟Wofür braucht man den Kasus?

د دې له پاره چې د حالت موخه باندې وپوهيږو، غوره ده چې يوځل يوه جمله په پام کې راولو، چې توکي يې ګردان يا بنه-بدل شوي نه وي .دلته پام ته راځي، چې دا چې دايوګوني حالتونه نه يواځې يوه دنده لري، بلکه د دې له پاره مسئوليت يا دنده لري، چې موږ وپوهيږو .يوه غونډاله چې دا په پام کې ونه نيسي د پوهېدلو نه ده.

دلته يوه بېلګه راوړو:

له نه بڼه بدلون سره :ښځه وروړملا لور خولې ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بنه بدلون سره : د ورور ښځه د ښوونکي (و) لور ته خولۍ ورکوي.

لاندې يې الماني :

Nicht dekliniert: Die Frau der Bruder geben der Tochter der lehrer der Hut.

Dekliniert: Die Frau des Bruders gibt der Tochter des Lehrers den Hut.

په لومړۍ غونډاله کې د غونډالې ځانګړي توکي بنه بدل شوي نه دي او په لاس ته راوړنه کې په اړونده حالتونو هم نه دي برابر شوي او په پام راځي، چې غونډاله پوهوړ نه ده .د دې په الماني کې) په پښتو کې بايد ځانله څېرنې پرې و شي (د څلورو حالتونو غوره دی، چې دا الماني او زموږ په حالت که دا پښتو يې وپوهيږو .

ګردان يا بنه بدلېدنه شوني کوي، چې د نومه وني يا نوميناتيو اړيکي نورو توکو ته روښانه شي سمه ګردانونه يا بنه بدلونه يې په الماني کې سمه ده او پښتو کې به ورته پام وکړو.

دا چې په دې غونډاله کې کوم حالتونه او څنګه راغلي، د الماني څخه يې پيل کوو او بيا پښتو ته راځو.

Nominativ + genitiv Prädikat Dativ+genetiv Akusativ

Die Frau der Bruder gibt der Tochter desLehrers den Huz

ملکيت)؟ + (نوموی ملکيت +داتيو)؟ (نومن کړنه يا پرېديکات

د ورور ښځه د ښوونکي لور ته خولۍ ورکوي.

لږ تر لږه دلته ګورو، چې د پښتو غونډاله له ملکيت څخه پيل کيږي او پسې ته به ګډ فکر وکړو...

په الماني کې څلور حالتونه دي او په پښتو کې به ورته وګورو، چې ستاسو کار په کې اړين دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الماني غونډاله په نومونه پیلیږي، خو لاندې پښتو یې په خاوندوالي پیلیږي، پسې نوميناتيو راځي بیا خاوندالی پسې داتیو پسې خولي باندې پرېکړه نه کوم، چې د ګرامر له مخې څه شی دی او پسې ورکوي پرېدیکات یا کړنه ده.

د پښتو حالتونه يې داسي

د ورور ښځې د ښوونکي لور ته خولي ورکوي.

یادونه: دا پورته غونډله د نوو څېړنو په بنسټ ناسمه یا ناپوره ده، چې اوس یې باید۔ د ماد څېړنو پهبنسټ۔ داسې ولیکو:

د ورور ښځه د ښوونکي و لور ته خولی ورکوي. دا ،، ولور،، د اړونده حالت د نومځاينيوي په ځای راځی او د پسېځاينيوي حالت دی.

د دې پوښتنه به داسې وکړو:

د چا څوک د چا چاته څه شی ورکوي؟

یادونه: د اوسنی څېړني سره به داپورته داسې ولیکو:

د چا څوک د چا وچاته څه شی ورکوي؟

واکوالی نومونه واکوال داتیو نومونه کړنه.

دلته په پښتو کي د اکوزاتيو حالت ګومان مې دی نه شته .پوښتنه دا ده، چې ایا مورږ د اکوزاتيو حالت لرو او که څنګه؟دا د خبرو یوه موضوع باید وي .په الماني کي هم کله کله داتیو د اکوزاتيو سره رآځي .په پورته غونډاله کي خولی په الماني کي اکوزاتيو دی، خو پښتو کي داسي برېښي، چې نوميناتيو دی، و بیا هم پوره څېړني ته یي اړتیا شته.

نوموی کېدی شي د چا/ د څه شی له ؟ له لارې وپوښتل شي.

دا حالتونه چې پيژندل – او څېړلکيږي د همدې پورته پوښتنويونو له لارې کيږي.

یادونه: داحالت او غوندلي يي پهپښتو ژبه کي د پرېکړوني د حالت دی، چې روښانه کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو کې نومځاينيوي او حالتونه:

ما تراوسه (ما ،،پوري،، د مخه ورسره نه وو ليکلی، چې بې له ،،پوري،، څخه ناسم دی) له تاسو سره د الماني نومځاينيوو او همدا ډول د حالتونو په هکله خپلې ليکنې کړي کړې .راځئ، چې وګورو، چې دا به په پښتو کې څنګه وي .دا به هم له الماني څخه په ګټه اخستنه باندې ودانې وي .

يادونه: دا لاندې او دا پسې ليکنې داسې څه بيا راغلي، خو غوره دلته دا ده، چې دا د کليتيکي حالت يوه برخه ده، چې وروستهپورهڅېړل شوې. داچې دا سوچ بوچ نوې دي، نو ګورئ، چې ما هم ورسره څومره ستونځې لرودې دي. هيله ده ، چې ځانان ژبپوهان به يې سره سمې کړي.

اپنکليتيکي نومځاينيوي:

يادونه:

۱- دلته تکرار شته، خو لوستليې ګټور بولن.

۲ – دا ليکنه هم وروسته بيا پوره او سمه شوې. دا به د ما په پای ليکنو، اندم چې سمې شوي به وي. او وبه ګورو، چې دا ليکتيکي يا تکيه-اړ نومځاينيوي دي، چې د پسېځاينی حالت کې کارول کيږي.

موږ د نورو ژبو څخه ګټه اخلو، په زياتو ځايونو کې د نورو ژبو څخه ګټه اخستل کېدی شي، خو سره ورته ژبنيزې لارې سره نه لري.

په فارسي کې: مېرم.. او نور، مادرم، ...، او نور

په فارسي کې بيا خاوندوالي هغه نومونو لپاره، چې پای يې بېغږه توري وی، -م،-ت،-ش پسې تړلي او که پای يې غږلرونکي توري وي، نو بيا پسې -يم، -يت او –يش پسئ تړلي دي.

په پښو کې: ځم، ځو، ځې، ځی ... او ور خو موږ مې (دې، يې) په پښتو د کړنوي پسې، م،ې، ي تړلي او د خاوندوالي نومځاينيوو پسې بيا مې، دې، يې مو د مخه وڅېړل، چې د فارسي بيا د خاوندوالي نومځای نيوي، ګډ، په دې پوهېدنه چې مې، دې د پسېځينيوي څخه بيلدي. دا هم وروسته څېړل شوي او سم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې يو لامل دا کېدی شي، چې په پښتو کې د ګړنوي اخر کې دا ورسره زياتېدنه دکړنوي پسې تړلی يا سره ويلې شوې شته، خو د خاوندوالي نومځای نيوي خپلواک شته دئ او په درې کې دا نه شته يا داسې نه دي.

دا نور نومځاينيوي به د څنګه والي نومځاينيوي وبولو او ګورو، چې د اينکليتيکي نومځاينيوو سره توپير لری.

Enklitische Pronominaاينکليتيکي نومځاينيوي.

يادونه: دا تکرار دی، خو شايد لږ څه نوي ولري، بيا هم که زه سهوه وم بخښنه به وي.

اينکليکي نومځاينيوي يوه کيدنه لري، چې له يوه کړنوي سره ورزيات يا ورسره ونښلي يا ورسره ويلې شي. کړنوی + ځانيز پسې تړی ډېر زيات د خبرو ژبه همداسې په شاعرئ کې منځ ته راځي. په ډېرو ليکنيزه ژبه کې ترې ډډه کيږي يا دا د کړنوي سره يوځای په يو بل کې سره وېلې يا ولې شوي، چې يو نوی ويي منځ ته راوړي چې د دې تړنې سره پرېيوهېدنه هم پوره کوي.

د بېلګې په توګه: اينکليتيکي نومځاينيوي د يوه شي دنده لري، که دا يوه کړنوي سر ورزيات شي.

ګډوله کونه

- کړنويي + ځانيز پسېتړی په وينژبه او ليکنژبه کې مخ ته راځي او همداسې بله برخه يي

- ځانيزمختړي نومځاينيوي يا اينکليتيکي نومځاينيوی + کړنوی، چې دا دواړه به لږ ترڅېړنې لاندې(دلته مې،، تر،، ليکلی، خو ناسم دی. سم يې ،، د ،،) ونيسو.

دا نومځاينيوي، نو څنګه روښانه کړو، چې کوم دي؟

که غواړې عکسونه درته ښايم. که غواړې وتا ته عکسونه ښايم.

د او پورته د مخه راولي سره بيا راغلی، خو پام ورته وکړئ. د ما يې لرېکولو ته زړه نه کيوږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاسوس رېکتوس او کاسوس اوبليکوس کارونه

يادونه: دا لاندې څېړنبرخه نيمګړې ده، خو وروسته په نور ليکنو کې پوره شوې.

کاسوس رېکتوس د نوميز او اکوزاتيو حالت لپاره د اوسمهال لپاره کارول کيږي. يوه ځانګړنه شته او هغه داسې ځانيز نومځاينيوو کې اوبليکوس د الماني و اکوزاتيو ته کارول کيږي. کاسوس اوبليکوس تل کارول کيږي، که يو اډپوزېشن په نوم تکيه کوي. ځانګړني په پوستپوزېشنونو کې شته، چې ،، کې، باندې، ته، د پاسه، زيات په رکتوس کې وکارول شي. کاسوس اوبليکوس د تېروخت بڼه کې نوميز حالت کې هم کارول کيږي.

يادونه: دلته دې اندونه سره ګډ شي. دا څېړنه بل ځای کې پوره څېړل شوې.

دا نسبتي وی و پسې ځاينيوی ياپوستپوزېشن ،، ته،، ته يو اوبليک دی. د الماني داتيو څنګه والي ته انډول دی او له دې سره د پوست پوزېشن په څير د موخه لور (چېرته) دنده لري.

بيلګه: و کور ته ځم.

پرمېز(حالت) باندې (اړيکوی) د انګورو (خاوندوالی حالت) له جنډې (حالت) څخه (اړيکوی) انګورو (نوم) له ځان(حالت) سره (اړيکوی) وتا(حالت) ته (آړيکوی) دروړه.

ګورو، چې دا مې تر اوسه پورې سنترپوزېشنونه بلل، چې ناسم دي او دا پر، په او نور چې راځي، دا د حالتونو مورفيمونه دي، لکه ،،د،، د خاوندوالي مورفيم.

دلته ټول اړيکويونه پسې ځاينيوي يا پوستپوزېشنونه دي.

د موړ ستونځې له ژبې سره چېرته دي؟

موږ په ربښتيا په خپله ژبه کې ډېرې ژبلاريزې ستونځې لرو. ما چې خپل څه باندې دوه کاله ليکلي وو، اوس و ما ته په ځانګړې توګه په حالتونو کې ډېرې ستونځې ليدل کيږي، چې په اوسنيو ليکنو کې مې سمې کړې.

ما ليکلي وو: زه باغ ته ننوتم. باغ نوم دی. دا حالت ،،باغ ته،، نه ګړوني دی. ،،ته،، پسې ځاينيوی دی، نو بايد چې له نوم څخه د مخه د دې پسېځاينيوي اړونده مورفيم ورزيات شوی وي، چې غونډله سمه شي او هغه د يوه ،، و ،، له نوم سره د مخه بايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزيات شي. اوس به يې سم وليکو: و باغ ته ننوتم. نوره به هم ښه وي، که دا زه ورزيات شي، چې ،، زه و باغ ته ننوتم،،. دوه نورې غونډلې.

پخوا مې ليکلي: باغ ته ننوتم، باغ کې ...، د باغ نه ووتم. دا کليوالي دي، خو معياري يا ښهيي ژبلاريزې ناسمې دي. دا به سمې داسې وليکو: و باغ ته..، په باغ کې...، له باغ څخه...

په دې هکله مې ليکنې شته.

د ما يوه هيله: که هر چا يو څه سم وليکل، خو دا د بل چا لپاره پروا ونه لري او ودې منې او ناسمون يې تل بايد سم شي.

لاندې به کليوالي ليکنې او معياري ليکنې سره يا ښه د حالتونو غونډلې سره په ګډه وګورو:

زه باغ ته ننوتم	زه و باغ ته ننوتم.
زه باغ کې يم.	زه په باغ کې يم.
زه د باغ نه لاړم او نور.	زه له باغ څخه لاړم(ولاړم)
دما سره	له ما سره
په ميز شته	پر ميز باندې شته
ما پورې راشه يا	تر ما پورې راشه
تر ما راشه.	تر ما پورې راشه

انګليسي نوموېونه، چې د يوه حالت اړوند دي

بيا او بيا ليکم، تر منځ...، ترمخه، ... او او دا ټول ناسم دي. تر يواځې او يواځې د پسېځاينيوي مورفېشم دی، چې دا پسېځاينيوی يې ، پورې دی او پس.

دا مو هم بايد په پام کې وي، چې پښتو يواځې او يواځې پسېځاينيوي لري او دا دي:

پورې، ته، سره، څخه، کره، باندې، کې، او نور يې تاسو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو او ژبلاريزې ناوبې ستونځې يې

پښتو پنځه زره کلنه ځوانه ژبه ده.

ولې ځوانه؟

په افغانستان کې تر ۱۹۳۰ ز ک پورې د افغانستان رسمي ژبه يواځې فارسي وه. په هغه وخت کې د

پښتو يوه ټولنيزخوزښت بنسټ په جوړېدو(۱۹۳۱ زک) ، په (۱۹۳۲) د کابل پوهنتون او په(۱۹۳۷ ز ک) کې د پښتوټولنه جوړ شول، په ۱۹۳۶ ز ک کې د سردار هاشم خان د حکومت په دوره کې پښتو دولتي رسمي ژبې ته پورته شوه، سره له دې، چې په هغه وخت کې پخپله پښتنو هم دومره پام ورته نه دی کړی. په ۱۹۶۴ ز ک د لويې جرګې لخوا پښتو سراسري ژبه ومنل شوه او ملي ژبه هم شوه.

له دې څخه داسې برېښي، چې پښتو ژبې د کار وخت- په داسې لړه سويه- له ۱۹۳۶ ز ک څخه بايد پيل شوی وي او قانوني ، د قانون له مخه يې دا په ۱۹۶۴ ز ک بيا ومنل شو، چې په دې وخت کې ورته پښتانه مشران هم داسې لږ را بيدار وو.

سرلښکر يې:

دا خپله دنده بولم ووايم، چې سر لښکر يې همهغه له اول څخه خدای(ج) بخښلی اروابښاد وزير محد ګل خان بابا وو، چې د هغه وخت د واکوالو سره يې د يوه ورور په څېر اړيکې لرودې، په ژبه او هيواد مين انسان وو او د دې توان يې لاره، چې د اروابناد رېښتين صيب له خبرو يې دا پنځه د پښتو ستوري هر يو اروابښاد خبيبي، اوربناد بېنوا، اروابښاد ربنتين، اروابښاد خادم او اروابښاد..... روزلي او د وينا له مخې يې سياسي ستر ملاتړ وو، خو سره له دې هم دې ژبې لاتراوسه هغه خپل قانوني ځای په دولت کې نه دی نيولی.

د پښتو ژبې وده

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پورته څرګندوني څخه نو همدا لامل دی، چې پښتو ژبه مو په هره پوهنیزه ریښه کې هم پوره ستونځې لري د ژبې تر ژبلار یا ګرامر پورې. د پوهنیزو پوهنتون او د ښوونځي د کتابونو پښتو خوندیونه نه لرو، هغه مسلکي وییونه یې ټول عربي دي، چې پښتانه یې د پوهېدني سره د پوهېدلو ستونځې هم لري، خو دوی هم په هغه وخت او لاتراوسه څه نه کوي یا څه نه شي کولی، پرته له ما څخه، چې د شمېرپوهني ځلوېښت کتابونه مې په پښتو ژباړلي او لیکلي د داسې څه فزیک سره، د پښتو د دوه ګرامرونو سره او همداسې څه نورو کتابونو سره، دا چې دا کار څنګه شونی وو، دا به په بل ځای کې ولیکم (باور وکړئ او لوړه کوم، چې دا مې د ځان ستایلو له امله نه لیکم، خو د نورو یې و دې کار ته راهڅونه مې موخه ده).

دا هم باید په کلکه ووایم، چې په داسې حالاتو او دې لړ وخت کې، که څه هم دولتي پوره پاملرنه دومره نه ده ورته شوې، دې ژبې او د هغه وخت دموړ ستورو د نورو هغه وخت ځوانانو په مرسته دې ژبې ته پوره کار کړی.

دلته مې – له دې لیکنې سره- هغه بنسټیزه موخه په پښتو ژبه او ورسره لرلو ستونځوبیو کې ده.

د پښتو په ژبلار کې هغه بنسټیزه ستوځې:

زه به د موړ ستونځې په حالت(پېر، کاسوس یا د الملني فال) کې وڅېړم او په نورو برخو کې هم د دې ستونځو لاملونه ورته دي.

دا چې ژبه مو یوه زړه ځوانه ژبه ده، نو ګرامر یې هم باید د ژبې ځوانۍ ته ورته یا ورسره ځوان وي، دا په دې پوهېدنه چې ژبلار مو له پخوا څخه راته نه دی پاتې - که وي، نو پوره ناپوره به وي- او همدا اوس مو باید چمتو کړی وي. دا چې خپل ګرامر مو لا تراوسه نه لروده او لړ تر لړه په معیاري توګه، نو باید دا ستونځې مو د نورو ژبو په مرسته اوبی کړې وی، چې هغه زیاته ونډه په کې فارسي یا عربي ژبې باید لرودې وی، ځکه چې موړ د هغه وخت ژبپوهان ټولو د هر مسلک هر څه مو باید له فارسي رانیولي وی او هغه مو څه نومونه همداسې مسلکي ، چې لرو یا لرودل هغه لا د مخه له فارسي- چې د موړ یواځنۍ رسمي ژبه وه – رانیولي وي، نو د موړ د هغه وخت پوهانو ته اړین نه برېښېده یا نه پرې پوهېدل، چې د فارسي د ښه بلدتیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

له امله پښتو انډول ورته ولټوي او ومومي. پښتو چې د زده کړې ژبه نه وه، خو نه دا چې نابلده بلکه پردۍ برېښېده. موږ د نورو ژبو په مرسته د پښتو ګرامر هم د پښتو د جوړښت سره سم د پښتو ژبلار ترتیبوو، خو د پښتو د نوې منځ یا میدان ته راوتلو له امله مو د پښتو ژبې سره هم باید ستونځې شته وي، چې هغه بیا د ګرامر په لیکلو کې راڅرګندیږي. په دا وروسته وختونو کې هم، که پرته له عربي مو له نورو ژبو څخه د مرستې اخستلو له امله او د ګرامر د توپیروالي له امله، ګرامري ستونځې منځ ته راځي، چې زه به یې په دې لیکنه کې هغه څرنګوالي ته ګوته ونیسم او همداسې له بلې لورې موږ د پښتو ژبلار یا ګرامر د نورو پښتو ژبپوهانو له ژبلار څخه رانیسو او هغو دا کار ځکه سم نه شي کولی، چې دوي پښتو زده کړې، بې له دې، چې سم یې و ژبلار ته ورننوځي. د دې څرنګوالي ته به هم ګوته ونیسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو کې د حالتونو يا پېر سره لرلې ستونځې

پيل يادونه (ځان ستاينه نه ده، خو اړيين راته برېښي، چې هرڅنګه وي لږ تر لږه ستاسو پام دې دما ليکنو ته راواړم): ما له ښوونځې څخه را په ديخوا له پښتو ژبې سره زوره مينه لروده او اې چې په څلورم ټولګي کې - دامې په ياد دې، چې - د بېګانو سره بلد وم او نږدې دا اخر شپاړس کاله مې په ژوره توګه د ژبې سره کړونی کار پيل کړی او دا هره ورځ ډېر ساعتونه، چې لاس ته راوړنه يې د دوه ژبلار کتابونو ليکل وو، په ژبه کې سمونونه (هغه وييونو ته کتنه شوې، چې موږ يې ناسم کاروو، دا له سلنې څخه نيولې، چې په پښتو ژبه کې ځای نه لري، تر اوبلن پورې، چې د ،، بهيدونکي،، په ځای يې ډېر ناسم کاروي او دا چې د سويي او معيار لپاره کچه کارولکيږي، دا مې بايد باور وي، چې د موږ ليکنوکي څوک يا ژبپوهان نه پرې پوهيږي او دا سې نور هم). د دوه ژبلار کتابونو سره مې ژب اړوند اته کتابونه ليکلي په ketabton.com کې يې ګران لوستونکي لوستلی شي او دا مې هيله هم ده، چې که دما ليکنې سمې نه وي، نو ......

اوس هغه ما ژبلاريزې لرلې ستونځې:

بېلګه به همدا له حالتونو څخه راوړو:

موږ ليکو: د هغه نه، د هغه څخه، له هغه څخه او

د هغه سره، له هغه سره.

ما په ،، له ...څخه او د... سره،، باندې يوه ستره ليکنه وکړه، چې دا مې په همدې دوه ډوله ناسم وليکل، چې ګوندې دا يو دې ،، له،، سره وي او دا بل دې له ،، د ،، سره وي.

دا تر هغې پورې راته سمه برېښېده، چې پوه شوم دا ، د ،، د يو مورفيم په توګه د يوه نوموي (نوم، نومځاينيوی) سره راځې، چې د هغه واکوالی ښايي، له دې پوهېدنه داسې ده، چې ،، د ،، د خاوندوالي مورفېم دی، لکه د هغه کتاب يا همداسې د سپين کتاب، نو دا را ته له هغې څخه وروسته سم برېښېده او پسې بيا په دې اند شوم، لکه د موږ ټول ژبپوهان تراوسه پورې، چې دا له... څخه دی، دا په دې پوهېدنه، چې دا يو سنترپوزېشن دی، په دې پوهېدنه چې نوموی يې په منځ کې راځې او د موږ ټول ژبپوهان يې ،،سربل او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوستربل بولي،، ، چې زه په رښتيا نه پرې پوهېږم او نه مې چېرته ولوستل، چې ولې.

دا بايد ووايم، چې د موږ تول پوهان او همداسې ژبپوهان هم ډېروخت د يوه څه پوره پېژند نه ورکوي او هغه کاروي، چې دا مو هم يوه بنستيزه ستونځه ده.

اوس هم داسې انګېرل کيږي، چې هغه د انګرېزي from او الماني von لپاره موږ د پښتو انډول ،، له،، بولو يا داسې شايد کله، کله ،،څخه يا نه ډېر کم او که وي، نو له دباندنيو ژبپوهان څخه به ،، له...څخه،، او له ما څخه هم زيات ،، له... څخه،، ليکل - يا بلل شوی وي، چې ،،دما،، وروسته، چې دا د ما ميندنه ده، لږ ګوته ورته ونيول شي او ليکنې پرې يو څو لرم، چې د کتلو وړانديز يې کوم، چې دا په ژبه کې راته د ما يوه ستره لاس ته راوړنه هم برېښي.

له دې سره مې باور دی، چې موږ د پښتو ژبې د دې اړخ ستونځوبيو لار ميندلې وي، چې ګران لوستونکي دې هيله ده په غور ولولي،

موږ په پښتو ژبه کې لرو: موږ نومځاينيوي لرو: زه، ما، ته ، تا، هغه، هغه او ... نور او دا په همدې څېره يا په همدې ډول په حالتونو کې د کړونو او پرېکړونو او همداسې نه کړونو لپاره، دا په رد بدله بڼه کارول کيږي، لکه: ته ما وهې، تا زه ووهلم.

په نورو حالتونو کې بايد يو څه بل ډول وي (پسې روښانه کيږي، خو دا پوره ژور دما په - همدې هکله - ليکنو کې پوره روښانه شوي).

دلته دی، چې د from او von انډول ،،څخه،، دی، نه ،،له،، او همداسې نه ،،له ... څخه،،.

په دې کله وپوهېدم يا مې کله ورته پام شو؟

کله مې چې دې ته پام شو(وپوهېدم؟؟؟ دا دې لا د تاسو تر مرستو پورې وي)، چې پښتو دوه حالتونه رېکتوس او اوبليکوس لري او همداسې کليتيکي (تر دې وخته پوري مې هم اينکليتيکي ليکل) نومځاينيوي، نو وپوهېدم، چې دا ،، له، تر، په، پر،، او نور خپلواکه پرېپوهېدنه نه لري او د نومويونو سره يوځای راځي د اړوند حالت لپاره، چې هغه حالتونه يې، چې دا يې د نومويونو سره راځي، اوبليکوس حالتونه دي، چې بې له دې هم ناسم دي او دا ځانله ما،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه، تا ... او نور یواځې هم په هغو حالتونو کې کومه پوهېدنه نه لري. دې ته به هم وروسته ګوته ونیول شي.

ولې باید دما خبره سمه وي؟

د ټولو په سر کې:

دا پوښتنه هم څکه لیکم، چې د ما دا لیکنې به د مورږ په ژبلار کې د لومړي ځل لپاره وي، نو وبه اندم، چې ناسمونونه یا لږ تر لږ د ځنو ادیبانو څه شننیز ګومانونه به ورته پیدا وي، چې دا باید د خبرو له لارې اوبی شي.

یو څه چې د هغه لیکنو په هکله پر پوهنه باندې ودانې لیکنې وي، نو تر هغې پورې سمې دي، تر څو پورې یې چې ناسمون پوهنیز نه وي ښوول او روښانه شوی وي.

د دباندنیو ژبو او د دباندنیو پښتو ژبپوهانو ډېرې ګټې او دا د مورږ غوندې لرلې ستونځې.

مورږ چې په هره ریښه کې یو څه زده کوو، نو بې له یوې وتلې دباندنی ژبې پوهېدنې څخه دا کار ناشونی دی، که دا ژبه هم وي. له بلې ژبې څخه مورږ پوهنیز نومونه هم زده کوو.

چې داسې وي، نو د مورږ د ژبې په ریښییزو لیکنو کې ولې تول ریښه اړوند شیان وییونه او نومونه مو د بېلګې په توګه پښتو نه دي؟

د مخه مو دې ته ګوته ونیوه، چې ژبه مو ځوانه ده او د مورږ مسؤلو کسانو ته دا د عربي نومونه داسې بلد پرېښېدل، چې په پښتو یې زیات نه پوهېدل او یا ورته اړیین نه برېښېدل او یا یې په کې ښېخي فکر نه کاوه، دا چې ولې ډېر نور لاملونه هم لري. دوی ورسره اړیین د خپل پښتو وي په څېر بلد وو. دا حالت تراوسه پورې څکه داسې دی، چې هغه ډېر د لیک لوست خاوندان مو لا تراوسه په همهغه ډول روزل شوي او دا خپله ژبه ورته پخپله یا دومره پوره نه برېښي او اندې، چې دا یې د ژبې وي، خو دې ته فکر نه کوي، چې د خپلې ژبې وییونه یې له منځه ځي. ژبه غزونه سمه ده، خو نه د خپلې ژبې وییونو پرېښودنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبلاريزې ستونځې هم په همدې توګه. موږ د نورو ژبو په ژبلار يا نورو ژبو نه پوهېدلو، او د همهغه له فارسي ياعربي ژبې له ژبلار مو ګټه اخستې، چې هغه بيا د موږ د ژبې له ژبلار سره ډېر توپير لري.

بخښنه. ليکنه را څخه غزيږي. اوس بېرته وموخې ته.

موږ له دباندنيو پښتوپوهانو څخه - دا اوس دما ورته پام شوي- پښتو ژبلاريز څه هم زده کوو. دا چې دوی يا نور ژبپوهان يې په نورو ژبو پوهيږي او په هغو کې لولي، نو د پښتو سره غبرګ (هغه غبرګ يا غبرګون، چې د موږ ژبپوهان يې د څه موخې لپاره ليکي، ناسم دی) ګرامري توکي له هغو ژبو رانيسي. ما هم له همغو ژبو دا وماته تر اوسه پورې نا څرګند ژبتوکي لکه چې ژبه مو دوه حالتونه، رېکتوس او وبليکوس لري، زده کړل او همداسې کليتيکي نومخانيوي، چې په متّه يې ليکنې اوس تاسو سره په دې ليکنه کې شريکوم.

هغوي هم د پښتو سره دا ستونځې لري، چې له von څخه ،،له،، پوهيږي، چې نايم دی. لنډ دا موږ ورسره نابلدو کارولو سره دوي هم بايد نابلد وي. دوي ژبه بايد له موږ څخه زده کړي، خو دوي د خپلو ژبو کره ژبلار لري، خو پښتو بيا دوي داسې کله بېرته ورکولی شي، لکه پښتانه ژبپوهان.

دا دموږ ستونځې به اوس بيا داسې لنډ سره وڅېړو:

و حالتونو ته مو په دې لاندې لښتکې کې پام کړی:

حالت	الماني	پښتو
کړونی	***Ich*** schlage dich	زه تا وهم (۱)
پرې کړونی يا نه کړونی	Ich habe ***dich*** geschlage Ich=Nominativ; Dich= Akk.	ما ته ووهلې
	په پورته کې دواړه وختونو کې Ich کړونی دی او dich پرېکړونی	پورته :زه او ما کړونی تا او ته پرې کړوني
د خاوندوالي	Mein Buch	د ما کتاب (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت

Michاکوزاتیو	Du hast ***mich*** geschlagen	تا زه ووهلم(۱) په دې غونډله کې د الماني اکوز. د پښتو پرېکړونی دی.
دنه کړونیحالت	Von mir	له ما څخه (۳)
Michاکوزاتیو	Für mich	د ما لپاره (۴) دلته اکوز. د پښتو د خاوندوالي حالت دی.

دا دوه که له پیل څخه دا څلور حالتونه.دلته د هر حالت لپاره یوه غونډله راوړل شوه، چې اوس یې لږ څېړو:

د پورته اړونده لښتکیو داسې لږ روښانونه:

له (۱) څخه: ګورو، چې په پورته اړونده پرتو لښکیو کې په الماني یو کړونی او یو اککوزاتیو حالت دی. دا په پښتو کې دوه د بېلو وختونو سره اړوند او همداسې دوه پرېکړوني، خو د ردبدلېدنو سره. که ،،زه،، کړونی وي، نو پرېکوړنی یې بیا په دې حالت کې ،،ما،، دی او که کړونی ،،ما،، وي، نو پرېکړونی یې ،، زه ،، راځي.

یوه بله غونډله: دلته ګورو، چې د یوې ژبې یو څه په بله ژبه څومره ګرامري پوهېدنو له امله ستونځې لري.

بېلګه: I love you; Ich liebe dich ته و ما ته ګران (ه) یې. په انګرېزي کې څه نه وایم، ځکه نه پرېپوهېږم، خو دا په پښتو کې سوچ بوچ بل ډول یا بل څه وايي: ،،ته ګران یې،، پرېکړونی دی و یو چا ته او هغه ،، وماته،، دی، چې دا د نه کړونی حالت دی. دا چې څوک یوه پردۍ ژبه پخپله ژبه ژباړي، نو ستونځې ځکه په کې راځي، چې د هغې بلې ژبې ژبلار سره بلد نه وي. لکه چې، که درې ژبی غواړي – من ترا دوست دارم – په پښتو ووايي نو د پښتو غونډله – ته و ماته ګران یې – نه وايي، هغه فارسي ټکي په ټکي پښتو ته اړوي او وايي، زه تاته دوست لرم.

د حالتونو پرتله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الماني کې لرو: ich; mein; dich; dein

په پښتو کې انډول به نه ليکو، خو وبه ليکو: په پښتو کې لرو: ما، دما، په اينکليتيکي (په پې راتلونکي، ټينګار پرې شوي وی پسې تکيه) را، چې نورې برخې يې: (را (در، ور) = (له ما، په ما، پرما، او نور). په لښتکي کې روښانه شوي.

د دې د نورو روښانونو لپاره دې د ما ليکنه په تاند کې ،، Klitikum = تکيه اړ نومځاينيوي ،، سرليک لاندې او په دعوت خپرونه کې د ،، تکيه اړ نومځاينيوي ،، لاندې لوستلی شی.

دما د کتابونو ليکنه له الماني ادبياتو څخه ده، خو له هغې څخه تل نوي څه د پښتو لپاره زده کوم يا ښه يې: په پښتو کې ميندم. هغه ستونځې، چې دا له څه وخت څخه را په دې خوا مې پام ورته راګرځېدلی، هغه دا دی، چې پښتو يواځې پسېځاينوي(Postpositions) لري.

دا چې د موږ ستونځې د پښتو ګرامر کې شته، د ما په اند هغه ډېرې يې په حالتونو کې دي. ما هم په دې ډېر کار کړی، خو زړه مې لا صبر نه کوي. دا به اوس په يوه لښتکي کې هم روښانه کړم. بيا به يې لاس ته راوړنه وړاندې کړم.

ما په تېرو ليکنو کې د اينکلتيکي نومځاينيوو په هکله څېړنه کړې وه او په مټه مې دا ښوولي وو، چې په پښتو کې يواځې پسېځاينيوي شته.

دا چې پښتو يواځې پسې ځاينيوي، لاندې لښتکی باسو:

پروکليتيکي نومځاينيوي	حالت اړوند نومځای نيوي	پسې ځای نيوي
را، در ، ور =	له ما، له تا، له هغه او....	څخه، سره، کره، پسې،...
-- =	تر ما، تر تا، ...	پورې(۱)
-- =	پرما، پر تا. ..	پورې(۱)، باندې
-- =	په ما، په تا، په هغه،.....	کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- = وما، وتا، ته
وهغه..

یادونه: دا پروکلیتیکي د مخه اینکلیتیکي بللي وو.

که نور څه پورته لښتکي ته ورزیاتېدی شي، نو وړاندیز یې وکړئ.

(۱) پورته لومړنی ،،پورې،، پوله په ګوته کوي او نه ور اخوا. لکه د شپین تر کور پورې.

په دویم ،،پورې،، کې دا د یوه څه پورې نخښتی څه دي. لکه پر کمیس پورې نخښتې ختې.

په لښتکي کې دوه څه د غور وړ دي:

لومړی: دلښتکي لومړی ولاړه لیکه له دویمې ولاړې لیکي سره برابر یا برابرارزښته دي،

له دې څخه دا غوره لاس ته راځي، چې یوه د دې لیکنې د اصلي موخې لاس ته راوړنه او هغه دا چې، له، تر، پر، په او نور خپلواکه پوهېدنه نه لري او یوازې د نوم یا نومځاینیوي سره د اړونده پسي ځای نیوي سره غونډاله غوره او موخه ور رول لوبوي. دا نومونو او یا نومځاینیوو سره یوځای د اړونده حالت هغه دا ورزیات نومځاینیوی جوړوي یا د حالت اړوند نومځاینیوی او که څنګه یې وبولو، دا نوم د مشورې دی.

دویم: د لښتکي په دریم ولاړه لیکه کې پسېځای نیوي دي. دلته مو وښول، چې پښتو یواځې پسي ځاینیوي لري او بس.

زه لېر ستړی شوم، خو که د خبرو درته برېښي، راځئ، چې سره سم یې کړو او وړاندیزونه وکړو، چې څه په کې د کار دی.

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

کوم سم، ناسم او ولې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه بېکاره یم(بېکاره نه یم، خو څه کار نه لرم)، له دې امله چې د اند سره ناسم څه وګورم، نو څه پرې لیکنې ته یې ځان اړ بولم.

لاندې پوښتنه کې سم او ناسم څنګه مومو؟

کوم سم، ناسم دی او ولې؟

١ – سبین د طالبانو له بند تر ازادیدو وروسته

٢ - سبین د طالبانو له بند څخه د ازادېدو وروسته.

٣ - سبین د طالبانو د بند له ازادېدو څخه وروسته.

و ١ – ته: ناسم، ځکه چې: دلته له مورفیم ،،تر،، څخه څه نه پوهېدل کیږي او ،، تر ،، پرته له نوم یا نومځاى نیوي، څه نه وایي یا څه ور څخه نه شي پوهېدل کېدى. په دې هکله مې دېرې زیاتې لیکنې کړې.

٢ - سبین د طالبانو له بند څخه، د ازادېدو وروسته.

و ٢ – ته: پرېکړه پسې: که ،،رووف د طالبانو له بند څخه وروسته،، وى، خو سمه به وى. دلته نو بیا په

،، ...د ازادېدو وروسته،، ، دلته هم دا ،، د ،، د خاوندوالي مورفیم دى او په دې وینبرخه کې سم نه دى، دا څنګه باید وي؟

له ازادېدو څخه وروسته، دا بیا بېرته دا لیکنه ناسموي.

له دې امله ٢ – ناسم. نو

٣ - سبین د طالبانو د بند له ازادېدو څخه وروسته.

و ٣ – ته : ولې باید سم وي:

ځکه چې دا بند د تالبانو دى او نور نو ،،له ازادېدو څخه وروسته،، سم دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله بېلګه: د سپینغر د کور له لېدلو څخه وروسته

راځئ، چې و دې ته نور هم په ګډه پام وکړو.

په ژبه کې د سم او ناسم بڼوونه

د م ک ملګرو څخه مې دا لاندې پوښتنه کړې وه:

روزه مو نېکمرغه.

کوم سم دی او ولې؟

۱ – یما، یتا، د هغه

۲ – زما، ستا، د هغه

۳ – د ما، د تا، د هغه

دلته یې ځواب

له ټولو راته ګرانو د م ک ملګرو لوي څښتن مو راته روغ لره. د دې به بخښنه کړی، چې ستاسو یو اند او د ما بل اند دی.زه به دا خپل اند داسې روښانه کړم:

مورږ د یوځه د روښانه کولو یا د سم بڼولو لپاره دا دوه غوره دبڼووني څه لرو.

ژبه پيداېښتي ده، نو بڼوونه به يې په پيداېښتوالي کې څېړو

-- پيداېښتوالی

-- ټولیزوالی(که یو څه پيداېښتي نه وي). ځنې بڼونې چې کيږي، د هغه غوښتوني د ټولیزوالي په بنسټ کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- بل ډول څوابونه یا ښووني هم شته، چې هغه دلته بیا سیده او ناسیده ښووني دي، چې ډېر نه پرېغږېږو.

-- پیداښت کې تل پیداښتي لاري شته، چې له هغو څخه هر څه روښانه کیږي. دا چې ژبه پیداښت دی، نو هرو مرو باید د هر څه لپاره یوه لار ولري.

-- موږ خو دا درې ډوله کلیوالي ویېنې لرو. دا خو درېواړه د پیداښتي ژبلارې له امله سمې نه وي او که غواړی معیاري نه وي.

-- د ټول د م ک ملګرو څوابونه ورځني وو او ځني وایي، چې د ښنتو ټولنې د پرېکړې سره سم دي.

-- دا چې زیات کسان دې دویم ته سم وایي، نو هرو مرو دې دا سم هم نه وي، که ناسمون یې ښودلکېدی شي.

-- دا چې کومه ټولنه پرېکړه کوي، دا به ووایم، چې دا هم لار نه ده. که ژبه پیداښت وي، نو باید د سمون لپاره یې پیداښتي لارې شته وي.

-- غواړم دا وښایم، چې دریم سم او ژبلاریز دی. ولې؟

-- موږ پوهېږو، چې ،، د،، د خاوندوالي یا اړوندوالي مورفیم دی، نو له دې امله دریم ژیبلاریز سم دی.

-- ټولیزوالی: د دې دلیل راوړل نور اړیین نه دې، خو په زیاتو پوهنو کې دا هم د غوره دلایلو څخه راوړل کیږ، چې د پیداښت سره همغږی دی. نو که داسې وي، دا د ،، د ،، خاوندوالي مورفیم له امله دا ټولیز هم دی او په ټولو کې دا ګډ هم دی.

-- یوه ښوونه یا یو دلیل تر هغې پورې سم دی، تر څو یې چې ناسموالی یا په بل ډول مخامخوالی نه وي ښوول شوی. دا پوهنیزې لارې چارې دي. له دې همداسې پوهېږو.

رابه شو اوس سیده ناسیده ښوونو ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- سیده ښوونه: ۳ –م سم دی. دا به ښایو. ومو ښوول، چې ۳ –م ځواب دپیداپښت سره سم دی او همداسې تولیز دی

-- ناسیده شوونه. که موږ وښایو چې ۳ - م ناسم دی، نو باید ۱ – م یا ۲ –م سم وي.

دا د پورته دواړو پیداپښتي او تولیزوالي ښوونو سره مخامخوالی دی، نو دا ناسم دی او ۲ – سم.

دلته مې تاسو لږ د شمېرپوهنې ښونو سره هم ستړي کړئ.

هیله ده، چې مرسته وکړی، چې یوې لاس ته راوړنې ته راشو.

دلته دې بیا هم رېکتوس او اوبلیکوس ته پام وي او یو بل

اینکلیتیکي نومځاینیوي:

پیل یادونه: د دې سرلیک لاندې مې اینکلیتیکي او پروکلیتیکي یو ځای راوړي، چې په پیل کې مې لا نه وو میندلي. بل ځای کې مې سم لیکلي) د پښتو ژبلار حالتونو کې بل ډول یا اینکلیتیکي نومځاینیوي هم غوره رول لوبوي، چې دلته به یې وڅېړو.

پېژند: اینکلیتیکي نومځای نیوی یا پسې تړلې یا نښتي نومځاینیوي

-- مې، مو ، دې ، یې او

همداسې

-- را، ور، در دې، چې په دې توګه کارول کیږي:

مې، مو، وې، یې په ولاړ یا کړوني حالت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- کتاب مې(مو، دې، يې) واخست

په ولاړ نه اينليتيکي حالت کې

-- ما(تا، هغه ....) کتاب واحست

په پراته يا د خاوندوالي حالت کې

-- کتاب مې(دې، مو، يې) شين رنګ لري

په خاوندوالي نه اينکليتيکي حالت کې:

د ما (د تا، د هغه....) کتاب شين رنګ لري.

يادونه: له پورته بېلګو څخه راته جوتيري، چې ،، د ،، د خاوندوالي مورفېم دی.

په پراته حالت کښې

پروکليتيکي نومځاينيوي بولو: دا نومځاينيوي را، در، ور

-- را(در، ور) څخه(سره،کره، کې، باندې، پورې، ته)

په نه اينکليتيکي - يا دا اوس په پروکليتيکي نومځاينيوو په بنسټ دې حالت کې لرو:

-- له ما (له تا، له هغه....) څخه (سره، کره)

-- پر ما (پرتا، پرهغه،...) باندې باور وکړه.....؟ ...

-- تر ما (تر تا، ترهغه،...) پورې ځان راورسوه....؟ حالتونه bis zu mir

-- پر ما پورې خاورې نخښتي . .....؟.... auf mich

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- پر ما باندې

-- پر ما پسې

-- په ما(په تا، په هغه.....) کښې .

یادونه: په پورته دوه غونډلو کې دا،، پورې،، پسېځاینیوی د ،، تر،، او ،،په،، سره راغلی. دلته یې نو توپیر باید وي او هغه څه دی؟ که په الماني یې واړوو، نو داپه بیلو حالتونو کې راځي.

همداسې ،، په ... پورې،، او ،، په ... کې،، دا دې هم سره توپیر شي، خو د دوي توپیر داسې دی، لکه،، د له...څخه، -... سره آو ...،،

یادونه: دا،، تر،، د موږ ژبپوهان او لیکوالات ډېر ناسم کاروي. دا بلځای کښې ناسم دی.

-- وما(وتا، وهغه،...) ته. ومخ ته. و شا ته.

یادونه: له پورته څخه دا راته روښانه یا جوتیږي، چې له، په، پر، و، تر په ډول جونونه یا کارونه یا څه ور څخه پوهېدنه نه لري او د اړونده حالتونو مورفېمونه دي.

د را، در، ور مې بیا خوب په لغته وواهه:

لرو: له کړنوییونو سره: اخستل، وړل: را (در، ور) یو څه واخسته(ونیوه، پورته کړل،) همداسې را-،در-،وروړل، - د کړنویي له نورو بدلونونو سره - او داسې نور هم.

پام: په پروت حالت کې دا کړنویي ،،وړل،، یو لوریزوال کړنویي دی او چېرته چې وړل کیږي یو ټاکلی ځای دلته، دغلته او هلته یا یو ټاکلی چېرته په نخښه کوي.

-- که پوښتنه کړو، نو: چېرته وړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

که پوښتنه وکړو، چې: چا کتاب راواخسته، نو ځوابي

-- ما-،تا-،... هغه کتاب راواخسته

یادونه یا پام: دلته دې په ټول ګرامري اړوندوالي فکر وشي. که نومونه، نومځاینیوي یا لنډ کړوني هم ورسره وي، دا را، در، ور ورسره راځي.

-- په دې هم پام وشي، چې دا څه ډول کړنوییونو سره راځي.

-- له دې کړنوییونو سره حالت کړونی دی، چې ما، تا ...او همداسې مې، دې، یې کتاب را-، در- ، ورواخست، درووړ.

ستونځې: په کومه ژبلاریزه ډله کښې راځي او ولې:

-- کتاب مې واخست

-- کتاب مې را(در، ور) واخست.

-- ما کتاب را(در، ور) واخست.

-- ما کتاب وتا(وما، و هغه) ته واخست.

-- ما کتاب وتا(وما، و هغه) ته را(در، ور) واخست.

نه پوهېږم، چې په هکله یې څه لیکل شوي او که؟ که وي او راسره ګډ مو کړل، نو ډېره نېکي به مو وي.

د ما په اند به دا را-، در-، وراخستل به د ورسره ویلې شو یا اینکلیتیکي نومځاینیو سره خپلواک کړنوییونه جوړوي.دا د ژبې سره مرسته اړیینه راته برېښي. که کار پرې شوې وي، هیله ده راسره ګډ یې کړي.

که ولرو: دما(د تا، د هغه...) لپاره؟؟؟؟؟؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته يو ډول ستونځې شته: که دا کوم حالت وي يا حالت وي، نو له دې سره دا اينکليتيکي نومځاينيوي نه راځي او که په الماني انډول وليکو، ټيک داسې ده: für mich, für mein Herz او دا په الماني کې د اکوزاتيو حالت ياځنګه والی دی.نور يې: auf mich, auf mein Kopf او نور. پښتو يې : پر ما باندې، د ما پر سرباندې.پر سر باندې، پرميز باندې ، د ميز پرسر باندې... ګوری.

د الماني غونډلي د الماني په څلورم يا اکوزاتيو حالتکې، خو د پښتو غونډلي د خاوندوالي په حالت کې. د ژبو ژبلاريز توپير هم پيداښتي دی.

د پښتو ستونځې او ستونځوبي

د پښتو ستونځې چېرته دي؟

د پښتو ستونځې د نورو په څنګ کې (،،ترڅنګ،، ناسم دی) د مورږ د دباندنيو ژبو څخه ......رانيونه کې

--- دا زياتې ستونځې په حالتونو او پسې ځاينييو کې (وبه ګورو، چې پښتو يواځې پسېځاينيوي لري).

ستونځوبې يې په دې کې دي، چې مورږ بايدله باندنيو ژبو څخه د لارو ميندلو په هکله ګټه پورته کړو، خو د خپلې ژبې ژبلارې د لاري په بنسټ بيا خپلې ستونځ اوبی کړو.

هغه سترې برخې، چې د ما په اند مو دستونځو سره مخامخ کوي، يوه يې حالتونه دي او بل مخ-،پسې – يا سنترځای نيوي، چې وبه ګورو مورږ يواځې پسې ځاينيوي لرو او بس. دريم يې کېدی مخترې او ورسترې ياپسېترې وي، چې زه ډېر څه په کې نه لرم.

دا چې زه په الماني پوهېږم او درې، نو داسې لږ به بيا پښتو له دې ژبو سره پرتله کوم او په مټه به يې خپلې ژبې ته سم څه په خپله ژبه کې لټوو او دا چې ژبې پيداښتي دي، نو هرو مرو د هرې ژبې انډول په هغه خپله لار يا ژبلار شته. په دې هکله مې پوره ليکنې کړې، خو بيا هم:

لومړی: په لومړي پل کې به د الماني حالتونو ته پام راوګرځوو: په الماني کې څلور حالتونه ياځنګوالي شته، چې بې له شننې او يواځې بېلګې ورکونې سره به بسيا ومنو.

١ : نوميناتيو: زه راغلم. زه خورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نومیناتیو یا نومیز یا کړوني غونډلو کې مو دوه ډوله – وخت اړوند- ؟؟؟؟ کړوني زه او ما سره بدلیږي. کړنبدلونونه لرو.

-- هغه چې دا نومیناتیو زه او ما يي په اوس او تېر مهال بدليږي: دا هغه ویيونه دي چې ته يو څه کوي او پرېکړوني (او که نه کړونی؟؟) ته اړتیا لري يا پرېکړونی لري.

زه ډوډۍ خورم. ما ډوډۍ وخوړه.

زه لرګی رااخلم. ما لرګی راواخست.

زه لرګی وهم. ما لرګی وواهه.

-- هغه چې په نومیناتیو غونډلو کې يې زه په ما نه بدليږي: هغه غونډلي چې نومیز کړوني ته اړتیا نه لري یا پرېکړونی نه لري.   ؟؟؟ ترانزیتیو او اینترانزیتیو،، ؟؟؟ کې دې پام وشي؟؟؟

-- زه راځم، زه راغلم.

-- زه ودرېږم. زه ودرېدم.

۲ – پرېکړونی: دا په يو څه يا چا څه کيږي.................

مرسته !!!

--- په را(در ور) څخه(سره، کره، پورې، ته، کې، باندې...) کې دا را، در، ور اینکلیتیکي نومځاینیوي دي، چې د پروت حالت يوه حالت په نخښه کوي او دا ټول د الماني ژبې داتیو حالت ته ورته دي.

--- په تلل کې، که د تلل په ځای راتلل ولیکو، نو لیکو چې: زه راغلم، ته راغلې او هغه راغی،...

ګورو چې دلته –غلم،--غلې،--غلي او همداسي را، در، ور په دې ویيونو کې څه پوهېدنه نه لري، نو لاس ته راوړنه به دا وي، چې دوی يو د بل مختړي او ورستړي دي يا به دا وواېو، چې دا راتلل، ... يو خپلواک کړنوی دی او دا راغلم او نور يي بدلونونه دي، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې څخه باید داسې وپوهیږو، چې دا باید د هغه حالت د را، در ، ور سره بدل نه شي.

دلته دې ګران ژبپوهان او نور مینه وال مرسته وکړي، چې همداسې یا بل ډول باید و ښوول شي یا ونومول شي.

پروت حالت

په پښتو کې اوبلیکوس – یا پروت حالت لرو، کله چې نوم او نومځاینیوی سره اړونده ادپوزېشن ـ (که پسېځاینیوی یاپوستپوزېشن) ولري.

دا پېژند چې اوبلیکوس اړوند ادپوزېشن(مخځاینیوی، سنترپوزېشن او پوستپوزېشن) ولري، خو د ما د څېړنو له مخې پښتو یواځې د اړونده اوبلیکوس حالت لپاره یواځې پوستپوزېشن یا پسېځاینیوي لري.

د دباندنیو ژبو څخه داسئ ښنني لرو، چې نومويي اوبلیک حالت کې دی، که اوړوند يې یو ادپوزېشن ځای شوی وي.

دلته دې ته اړتیا شته، چې وګورو، اړونده حالتونه کوم ادپوزېښنونه لري.

ما په خپلو لیکنو کې دا ښوولي، چې موږ د اوبلیکوس یا پروت حالت کې یواځې پسېځاینیوي لرو.

د دې ښوونو له مخې، چې پښتو ژبه ادپوزېشنونه له ډلې څخه يې سنترپوزېشنونه ولري، نو موږ به په لاندې غونډلو کې

له ځلمي څخه (سره،کره)

تر تا پورې

په کور کې

اونورو

که ولرو: له ...څخه(سره، کره) ، په... کې. تر... پورې سنترپوزېشونه وي، حو دا مختړي يې د نومویونو اړونده مورفیمونه دي، چې خپلواک څه ترې نه پوهېدل کیږ. او دا د نومویونو پسې چې راځي، پوستپوزېشنونه دي.

مختړي، وروستړي، سربل او وستربل(زه په رښتیا نه پرېپوهیږم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره ستونځې

په پښتو ژبلار - ژبه کې دموږ غوره ستونځې او د ټولو ژبپوهانو، ژبپوهاندانو، ژبمینه والو او لیکونکو ستونځې څه – او کومې دي؟

دا ټولې ستونځې، چې بنسټیزې دي او تراوسه ورته چا پام نه دی کړی، هغه حالتونه یا ښنګه والی او کهغواړي اړیکوییزې ستونځې دي، چې پهپښتو کې نه – نهښپړې څېړل شوي او یا نه سم تریپوهېدلي. دامې زیاتې روښانه کړي او اوس به یې هم داسې لنډې په ګوته کړم.

د ما مېدنې: په لومړي سر کې مې دی ته پام شو، چې د پښتو په حالتونو کې موږ یواځې پسېځاینیوي یا پوسټپوزېشنونه لر. اوس مې د لومړي ځل او لومړي کس په څېر دي ته هم فکر شو، چې پښتو یواځې دا داسې وروسترې یا پسې ترلې یا نښلول شوي لري، خو مختړې هم نه لري. دا خو د ما له لورې داسې لږ زیاتی هم برېښي، خو داسې ده.

لکه – وال: لیکوال، غروال، کوټوال او همداسې. لیوالتیا، زړورتیا، سپینوالی، توروالی. دا چې کوم یې له کومو ژبتوکو سره راځي، هغې ته دې ګرانلوستونکي هم پام وکړي او زه به یې هم ولیکم.

ډاکټر ماخان مېړی شینواری

د پښتو ښنګه والي، پېر یا حالت ته د مشورې لپاره.

دا ښنګه والي (پېرونه،حالتونه) د پوښتنو په مرسته په لاندې توګه روښانوو:

١ – نومیز ښنګه والی:(څوک، چا)، (څه)

٢ – د خاوندوالي ښنګه والی: (د چا، د څه)

٣ - داتیو ښنګه والی: ا - (له چا) ، (له څه)،ب - (وچا)،(وڅه) پ – (په چا، په څه)، ت - (پر چا، پرڅه)....

دلته دې پام او څبرې پرې وشي، چې دا ښنګه ونومو، یا نومول شي(که وي) . دې نورو کې -ګومان مې دی- ستونځې نه شته.

۴ – اکوزاتیو ښنګه والی: (چا، څوک، څه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورو، چې ۱ – او ۴ – یو ډول دي، څو ۱ – د کړوني په ځنګه والي او ۴ – د پرېکړوني یا نه کړوني په ځنګه والي کې دی.

پوښتنغونډاله جوړوو:

څوک له چا سره د چا له کور څخه د چا وکور ته لاړ او په څه کې پر څه باندې څه یې د څه پرسر کېښود؟

(سپین) «۱» (له تور)«۲» سره (د تور) «۳» (له کور)«۴» څخه (د ځلمي)«۵» (وکور) «۶»ته ولاړ او (په کوټه)«۷» کې (پرمېز) «۸) باندې (کتاب)«۹» یې د چوکۍ (پرسر)«۱۰» باندې کېښود.

د الماني ژبلار له مخې به «۱» نومیز، «۲»، «۳»،«۴»،«۵»، «۷»،«۶»،«۸»او«۱۰» داتیو، «۳»،«۵» واکوالي او «۹» اکوزاتیو حالتویونه یا پېرونه او که غواړۍ حالتنه دي.

دا پورته پېرونه یا حالتنه په پښتو: ۱ – په پښتو کې رکتوس یا کړونی حالت دی او دا نور تول اوبلیکوس یا پراته، ژوړند یا ښهیې: نه کړوني حالتونه دي او نور.

که ټول سره مرسته وکړو او دا پورته سره همغږیز کړو، نو زما په اند به مو د پښتو ژبې یو څه ستونځې اوبی کړې وي.

یادونه: ما چې دا پورته د حالت لپاره ځنګه والی لیکلی، باور وکړۍ، چې دا حالت هم راته پېچلی برېښي، چې له عربي به سم وي او که نه؟

پرته له دې په دې پېر هم نه پوهېږم، چې دا به حالت ته وایي او که ځنګه؟

که دې کې هم هر ځنګه پرېکړه وي یا وه، نو یو کار به مو سرته رسولی وي. هیله ده چې اندونه سره ګډ کړو.

د ما برېښنا پته: smakhan1946@gmail.com

سنترپوزېشن؟؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په خپلو لیکنو کې په ځانګړې توګه د حالتون او اړیکویونو له امله، چې په هکله مې یې څولیکنې کړي، پوره ناسمونونه هم کړي، خو دا هغه ناسمونونه دي او ګومان مې دی دا اوس به مې لږ د واک لاندې راوستې وي او سم به وي او دا لا تراوسه پورې د موږ ژبپوهانو همهغسې لیکې، سره همغږي شوي نه یو، خو بیا هم د ژبپوهانو مرستې ته اړتیا شته.

زه تر اوسه پورې په دې اند وم، چې ګوندې دا لاندې چې څه لیکم، سرکوم پوزېشنونه یا اړیکویونه به وي، خو راته چوته شوه چې داسې نه ده. وهر یوه ته به پام وکړو، خو دا ولې؟

زه چې څه د پښتو ګرامر په هکله لیکم، هغه د الماني په مرسته دي او نه پوهېږم، چې په پښتو کې به دا هم په دې غزونه لیکلي او ځېرل شوي وي، که نه؟

ما په خپلو پخوانیو لیکنو کې هم دا هر څه د وړاندیز په توګه لیکلي دي، خو دا چې په پښتو کې یې په هکله ماته څه نه دي څرګند او یا نه شته، نو تېروتنې به په کې وي او دانو یواځې یو کس شاید ونه شي کړی، مرستې ته اړتیاشته.

که تاسو د ښنګه والي یا حالتون او همداسې د پرې – پوست – سرکومپوزېشن په هکله پوره څه لرئ، نو هیله ده، چې دابه راته زما په برېښنا پته راولېږئ، چې زه به مو د مننې پوره وړی وم.

داکتر ماخان مېړی شینواری

کابل ته که و کابل ته

پوښتنه وه: ،،کابل ته ورسېدم،، او که ،،وکابل ته ورېسېدم،، کې

کوم سم دی؟

ډېرو ګرانو! باور وکړئ، چې ستاسو وخت لکه ښنګه چې دما وخت ډېر ارزښت راته لري او هېڅ وخت به ستاسو وخت له بېځایه پوښتنو سره تېر نه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو پوهېږم، چې دا پوښتنه به زياتو او په ځانګړي توګه پرته له کندهار څخه د نورو ځايونو اوسېدنکو ته آن چې لږ ناروا وبرېښي. موږ ورسره سوچ، بوچ نابلد يو. دا هم - لاتراوسه په دې اند يم- چې د لومړي ځل لپاره د ما ژبلاريزه ميندنه ده، نو له دې امله يې بيا بيا د ما دا ډول ليکنې د ګرانو لوستونکو سره کړوم.

کوم سم دى؟

،، وکندهار ته ورسېدم،، سم دى.

ولې؟

موږ په پښتو کې دوه ډوله حالتونه لرو.

لومړى-- رېکتوس يا ولاړ حالت او يا کړونى حالت دى، پوښتنې يې:څوک لو کوي او چالو وکړ.

دويم-- اوبليکوس، چې ما پروت حالت بللى، چې کړى شو زوړند يا مائل- يا نه کړونى حالت يې هم وبولو. هغه ټول نور حالتونه خوندي لري، چې پښتو کې يې لرو او په خواشينى بايد ووايم، چې نومونه يې نه شم ايښولى او غواړم هم نه، خو داذا لاندې يې د الماني داتيو حالت ته ورته دي، خو هرو مرو د پښتو او په ډېرو لارو، چې غوره يې دا لاندې دي:

يواځې بېلګې يې راوړم: له کابل څخه(سره، کره)، پرکابل باندې، په کابل کې، تر کابل پورې، وکابل ته او نور.

په پورته کې ،، له، پر، په، تر ،و ، او نور مورفېمونه دي، چې خپلواک څه نه وايي يا څه ترې نه پوهېدل کيږي، خو د نومونو او نومځاينيوو سره يوځاى حالتونه جوړوي او

،، څخه ، سره، کره ، کې، باندې، پورې، ته او نور،، پسې ځاى نيوي دي، نو په پورته کې ،، کابل ته،، به د دې ژبلاريزه ښوونې په بنسټ رېکتوس يا ولاړ حالت وي، له دې څخه دا پوهېږو چې څه به کوي، خو څه نه کوي، نو له دې امله ،، و ،، بايد ورسره وي، چې ،، وما،، يا ،، وکابل،، اوبليکوس يا پروت حالت دى، چې له دې امله ژبلاريز سم دى. په هکله يې د ما ،، د پښتو ژبلار(د ښوونځي لپاره ،، کتاب کې هم شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې څوک يو څه څنګه بولي يا وايي، نو غوره نه ده. دا چې يو څه پوهنيز څنګه دی داغوره.

د پوهنی بنسټيزه وينا: يو څه تر هغې پورې سم دي، تر څو يې چې چا مخامخوالی نه وي ښوولی. نو دا هم تر هغې پورې سم دی، تر څو پورې يې چې چا مخامخوالی پوهنيز نه وي ښوولی.

ډېره بخښنه به راته کوي، چې په دې روژه کې مو سترې کوم. لوي څښنم راتهروغ لره او راڅخهزړهبدپ نه شی. د کمنتونو مو ډېره مننه

لنډ: د روانونو لپاره څه غوندالي:

١ - هغه زه ووهلم.

٢ – د هغه کور

٣ – ما وهغه ته کتاب ورکړ.

۴ – ما هغه ته کتاب ورکړ.

موږ دوه ګرامري حالتونه لرو:

يو: رېکتوس يا ولاړ حالت. دا کړونی حالت دی.

دويم: اوبليکوس، چې ما پروت حالت بللی، خو کېدی شي زوړند حالت يا نور هم ښه، نه کړونی حالت هم وبلل شي.

روښانونه:

په ١ – کې: هغه کړونی يا رېکتوس حالت دی او زه پرېکړونی يا اوبليکوس حالت دی، چې په الماني کې دې ته اکوزاتيو حالت وايي.

په ٢ – کې: د هغه کور ،، د ،، د خاوندوالي مورفېم دی او ،، د هغه،، د خاوندوالي حالت اړونده نومځاينيوی ورسرهيي اړونده ،، ډډ ، دی. دا پروت – يا نه کړونی حالت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۳ – کې: ،، ما ،، ولاړ یا کړونی حالت او ،، و ،، د اړونده حالت مورفیم او ،، وهغه،، اړونده حالت ته د نومځاینیوي په ځای دی.

دا پروت حالت دی.

په ۴ – کې: ،،هغه،، یوائې د کړوني او یا پرېکړوني لپاره په اړونده غونداله کې راځي، چې له دې امله کلیوالي وېینه او معیاري یې د ،، وهغه ،، سره ده.

پوهنیزه وینا: یو څه تر هغې پورې سم دي تر څو یې چې مخامخ شننیز نه وي بشودل شوي

کازوس رېکتوس او کازوس اوبلیکوس

پیل یادونه: ما په دېرواره حالتونه لیکلي، هغه هم په دې د پښتو حالتونو کې خوندي دي او د پښتو حالتونه له الماني څخه توپیر لري. ما پخپله دېرې لیکنې په څلورو حالتونو کړي او اوس به دا په پښتو کې حالتونه وڅېړو:

په پښتو کې دوه حالتونه شتون لري. رکتوس او اوبلیکوس

د رکتوس – یا ولاړ حالات ,Ca|sus rec|tus

ویې پېژند: ژبنیز نومیز Nominativ ولاړ حالت کلیمي سرچینه: لاتین "casus rectus" ،،نبغ، ولاړ حالت یا څنګه والی،، ، همغه پرېپوهنیز یوناني "ptōsis orthē" مخ ته لرو.:

مخامخ ویې یېCasus obliquus اوبلیکوس حالت دی.

نومیز حالت رېکتوس حالت دی: دا کړونی حالت دی، چې له دې امله ولاړ حالت هم ورته ویل کیږي.

— په بنسټیزه توګه دې ته مخامخ یا برعکس او دې نورو حالتونو ته کاسوس اوبلیکوس دی، چې څنګیز، ننوتي، پروت، ... حالت دي.

(Casus obliquus (Deutsch

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبلیک ښنګه والی:

ویی ترېپوهېدنه/ پېژند:

۱ – ژبنیز: نه ولاړ -، پروت –، ننوتی – ، وتلی او یا کوږ ښنګه والی (حالت). له دې امله به بسیا وکړي، که پروت حالت یې وبولو.

اوبلیکوس یا پروت ښنګه والي دا لاندې ښنګه والي خوندي لري:

بلواک ښنګه والی: جینیتیو، داتیو، اکوزاتیو، ابلاتیو او دا اوس هم غږیز

د کلیمې بنسټ: له لاتینبلواک حالت یا – ښنګه والی، چې یوناني پوهېدنه یې هم همدا ده

بلواک کازوس، اوبلیک کازوس، ناولاړ، زوړند یه پروت ښنګه والی.

۱ – کازوس اوبلیک جینیتیو، داتیو او اکوزاتیو دي. دا مې په بل ځای کې څېړلي، چې په پښتو کې نور ښنګه والي هم شته، لوریز، چې وروسته پوره څېړل شوي دي، **د پوره څرګندونې لپاره دې هلته وکتل شي.**

د نورو حالتونو لپاره مخ ته ځو:

یادونه: که دا لاندې بیا هم راغلي وي، لوستل یې بد نه دي.

Enklitische Pronominaاینکلیتیکي نومځاینیوي.

اینکلیتیکي نومځاینیوي یوه کیدنده لري، چې له یوه کړنوي سره ورزیات یا ورسره ونښلي یا ورسره ویلې شي. کړنوی + ځانیز پسې تړی. ډېر زیات د خبرو ژبه همداسې په شاعرۍ کې منځ ته راځي. په ډېرو لیکنیزه ژبه کې ترې ډډه کیږي یا دا د کړنوي سره یوځای په یو بل کې سره وېلې یا ولې شوي، چې یو نوی ویي منځ ته راوړي چې د دې تړنې سره پرېپوهېدنه هم پوره کوي.

د بېلګې په توګه: اینکلیتیکي نومځاینیوي د یوه شي دنده لري، که دا یوه کړنوي سر ورزیات شي.

ګډوله کونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

– کړنويي + ځانيز پسېتړی په وييږبه او ليکنژبه کې مخ ته راځي او همداسې بله برخه يې

– ځانيزمختړي نومځاينيوي يا اينکليتيکي نومځاينيوی + کړنوی، چې دا دواړه به لړ د څېړنې لاندې ونيسو.

دا نومځاينيوي، نو څنګه روښانه کړو، چې کوم دي؟

 که غواړې عکسونه درته ښايم. که غواړې وتا ته عکسونه ښايم.

دا نسبتي وی و پسې ځاينيوی ياپوستپوزېشن ،، ته،، ته يو اوبليک دی. او د الماني داتيو څنګه والي ته انډول دی او له دې سره د پوست پوزېشن په څير د موخه لور (چېرته) دنده لري. بيلګه: و کور ته ځم.

پرمېز(حالت) باندې (اړيکوی) د انګورو (خاوندوالی حالت) له جنډې (حالت) څخه (اړيکوی) انګورو (نوم) له ځان(حالت) سره (اړيکوی) وتا(حالت) ته (آړيکوی) دروړه.

ګورو، چې ټول اړيکويونه پسځاينيوي يا پوستپوزېشنونه دي.

دا مې تر اوسه پورې سنترپوزېشنونه بلل، چې ناسم دي او دا پر، په او نور چې راځي، دا د حالتونو مورفېمونه دي، لکه ،،د،، د خاوندوالي مورفېم.

د اينکليتيکي نومځاينيوي څلور دندې: دې، مې، مو، يې....

دا څلورواړه په يوه ګډوله يا لړی څنګيزه غونډاله کې

زه دې دلته راوغوښتم، چې ته مې وليدې او هغه مو، چې وليده دايې وويل:

لوريز نومځاينيوي

لوريز نومځاينيوي: نومځاينيوي را، در، ور يوه لور غوره کوي، نو له دې امله لوريز نومځاينيوي.

لرو: ـ (را، در، ور) (سره،څخه،کره، ته، پورې، کې، باندې،...)

په پورته کې په لومړي نوکانو کې نومځاينيوي دي او په دويم کې اړيکويونه يا پسځاينيوي دي، چې په نومځاينيوو پسې تړلي راځي. دا بيا داسې همم ليکلی شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ما، له تا، له موږ،له هغه......سره(څخه، کره) ، وما ته، وتا ته، وهغه ته، پر میز باندې یاپر هغه باندې....په کور کې

—— داسې له یوه تورې جوړ نومځاینیوي شته، موږ چې یو څه کوو، په پای کې د هغه کړونې پسې نومځاینیوی(انکلیټیکي نومځاینیوي بلل کیږي(په لیکنه کې یې پېژند شته)) ورزیاتوو یاورسره نښلوو

بېلګې یې: ځم، ځو،ځې ، ځئ، ځي(د دریم کس ن، ښ یو او ډېرو لپاره).

دا یو وییېزې یا له یوه ویي جړړې پوره غونډالې دي.

— له بلې لور له داسې کړونو سره دا را، در، ور نومځاینیوي مخ ته تړل کېږي او کړنویي پسې هممهال دا د —م، -ې، -ئ او نور هم تړل کیږي او داسې یووییزې پوره غونډالي جوړوي: درځم، راځې، ورځم او نور. دا به د روستاړو او مختاړ او — مشوره. څنګه ونوموو. دا لوریز نومځاینیوي، کړنویي سره د مخه تړلې او پسې تړلي یې دا اېنکلییکتیکي نومځای نیوي دا یوه کړنوویي او دوه وو نومځاینیوو سره په ګډه یوه یوویېز هغونډاله جوړوي.

دې برخه کې هم نېمګرتیاوې شته، چې

یادونه: په دې هکله مې – د ما نوې میندنې کې- هم پوره لیکنه شته

ابلاتیو (Ablativ (Deutsch

ویي پېژند: لاتین ژبلار: ابلاتیو د پرېدیکات نردې پېژندنې ټاکلو په چوپړ کې دي. دا حالتونه ورکوي، چې د هغو لاندې کړنه کیږي. دا داسې کارول کیږي
Ablativus instrumentalis اله ییز ابلاتیو: د پوښتنې په ځواب کې:،، له څه یاڅه شي سره،،؟ ، ،، د څه له لارې څخه،، ؟، ،، له چا سره یوځای،،؟

– Ablativus separativus د بېلېدنې ابلاتیو: د بېلېدنې ابلاتیو پوښتنې ته دئ، چې : له کومه څخه،،؟ ، ،، له څه څخه،،؟

Ablativus comparationis

د پرتله کونې ابلاتیو له و چا ته یا نسبت و چا ته سره

Ablativus limitationis

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليمې د رابندونې ابلاتيو په پوښتنه،،په کومه اړيکه کې،،؟

Ablativus locativus

ځايټاکنيز ابلاتيو و پوښتنې ته ،، چېرته،،؟

Ablativus temporalis #

د مهالټاکنې ابلاتيو و پوښتنې ته ،، کله،،؟ ، د،، د کوم وخت په دننه کې،،؟

Ablativus mensurae

ست- يا ډېرى – يا څومره والي ورکړه، و پوښتنې ته ،، په څو،،؟

Ablativus qualitatis

د څنګه والي يا خوي ابلاتيو.

له ،، د ،، سره خاوندوالي جوړونه: دا ،، د ،، په څنو ادبياتو کې د خاوندوالي مورفيم بلل کيږي او څنې يې بيا په بلابېلو لاملونو د مخځاينيوى(پرېپوزېشن) بولي، خو دا چې دا يو مورفيم دئ او خپلواکه پرېپوهېدنه نه لري، نو دا د خاوندوالي مورفيم يې سم دئ. بېلګه : د کور ښکلى باغ.

د غږ کولو حالت Vokativ

په پښتو کې د غږکولو په حالت کې د ناغږيزو تورو پسې يوه ،، ه ،، تړلکيږي(دا خو ځانله د دې سره نه دئ، د نور لکه ى سره هم راځي) او نورو ته دې يې په ګډه فکر وشي.

بېلګې: ورور، وروره،

سړى، سړيه

ملګرى، (اې) ملګريه.

د ښځينه وو لپاره :

بېلګې: مور، مورې،

خور، خورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېر لباره په ټولیز هتوګه باور لري، چې غږیز/ ډېر = اوبلیک/ډېر

بېلګې: ګران ملګري، ګرانو ملګرو!
ښځې/ (اې) ښځو!

پسې نومځینیوي د خبرو دې، خو ما په دې هکله پوره لیکنې کړي، نورې نه پرېکوم، خو ستاسو پام یواځې د ې ځنې ځانیزو نومځاینیوو ته رااړوم.

زه، ته، هغه، ما، تا، هغه، او نور

په دې ټولو حالتونو پوره خبرې شوي.

Demonstrativpronomina (اشاري نومځاینیوي)

اشاري نومځاینیوي (رکتوس)

دا، دغه،

نور اشاري نومځاینیوي: هغومره، دغسی، داسی، داسی، همدا، همداسې، همدغسې ...
دومره ، هومره، دومره...څومره داسی، داسی، همدا، همداسې، همدغسې دا،
دغه،دغې،هغه،هغې

لوریز نومځاینیوي: د اړیکویونې سره دا لوریزې ټوټې د پوستپوزېښن د لوریزنومځانیوو کیږي. سره تړاو یا تړنه.

دا لوریزې ټوټې : را، در، ور دي، چې د پرېپوزېښن په څېر د اړیکویونو په څېر د کړنوییو سره نښلي یا ویلې کیږي. یو څو بېلګې...

پوښتنومځاینیوي:

څوک، چا، څه، څو، څومره، کوم...څومه، څنګه، څرنګه

Indefinitpronomina ((ناټرلی نومځاینیوي

څوک،څه، څو، کوم، یو شی، یو څوک، یو چاته، د یوهچا، څومره، ځنې، هر، ټول، نور، هیڅ

په ژبلار یا ګرامر کې ناټرلي یاخپلواک نومځاینیوي د نومځاینیو لاندېډله جوړوي(برخډله مې لیکله وه، خو د لاندېډلې او برخډلې په منځ کې مې توپیر ته پام نه وو). د و ي دوي مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوګونو يا افرادو ته پام اړوي، چې د هغوي ايدنتيتي له نږدې نه ده ټاکل شوې يا د ناټاکلې ګڼون (تعداد) افرادو همداسې په افرادو (يوګونو کسانو) باندې شتونوينا کوي.

Indefinitpronomen mit vorangestellten Wörtern

ناتړلي نومځاينيوي د مخ ته تړلو وييونو سره:

هېڅ څوک، هرڅوک، لږڅه، يو څه ، يوڅوک

Unbestimmter Artikelناټاکلي پېژند نخښې (ن،ښ)

يادونه: دا د الماني ژبې يو ځانګړنه ده، په دا ناټاکلی ارتيکل نه شته.

۱ – رکتوس: (ن،ښ)يو، يوه

۲ – اوبليکوس: (ن،ښ) يوه، يوې

يادونه: ۱ – داپورته داسې بربېښي، چې ګوندې د بېلګې په توګه يوسړی راغی. يوه ښځه راغله او

۲ – يوه سړي وويل. يوې ښځې وويل.

دا دواړه حالتونه کړوني دي او د پښتو ژبلارې له مخې او د رکتوس او اوبليکوس د پېژند له مخې بايد رکتوس وي، نو اوبليکوس به يې څه وي؟

اوبليکوس: له يوه سړي. له يوې ښځې. دلته له د يوه مورفېم په څېر راغلی، يو پروت حالت دی.

دا موضوع هم دما نوې مخامخونه ده. له دې د مخه ورسره نه وم مخامخ شوی، نو د څېړنې او د خبرو به پوره څه په کې وي.

موږ د نورو ژبو څخه ګټه اخلو، په زياتو ځايونو کې د نورو ژبو څخه ګټه اخستل کېدی شي، خو سره ورته ژبنيزې لارې سره نه لري.

په فارسي کې: مېرم.. او نور، مادرم، ...، او نور

په فارسي کې بيا خاوندوالي هغه نومونو لپاره، چې پای يې بېغږه توري وی، -م،-ت،-ش پسې تړلي او که پای يې غږلرونکي توري وي، نو بيا پسې -يم، -يت او –يش پسئ تړلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو کې: ځم، ځو، ځي، ځئ ... او ور خو موږ مې (دې، يې) په پښتو د کړنوي پسې، م،ې، ي تړلي او د خاوندوالي نومځاينيوو پسې بيا مې، دې، يې مو د مخه وڅېړل.

د دې يو لامل دا کېدی شي، چې په پښتو کې د کړنوي اخر کې دا ورسره زياتېدنه دکړنوي پسې تړلی يا سره ويلې شوې شته، خو د خاوندوالي نومځای نيوي خپلواک شته دئ او په درې کې دا نه شته يا داسې نه دي.

دا نور نومځاينيوي به د څنګه والي يا حالت نومځاينيوي وبولو او ګورو، چې د اينکليتيکي نومځاينيوو سره توپير لری.

زما (د ما، يما) پوښتنه

دا پوښتنه مې د ملګرو څخه کړې وه.

لرو: يما، يموږ، يتا، يتاسو، زما، زموږ، ستا، ستاسو، دما، دموږ، د تا، دتاسو.

د ژبلار له لارې کوم سم دي او ولې؟

په هکله يا ځواب کې د ګرانو م ک ملګرو اندونو داسې لنډيز:

يو ا: ځنې په دې اند دي، چې ګوندې ليکنې ستونځمنوم او داسې دي د .... دي

يو: ځنو ته د داسې پوښتنو او ليکنو منځ ته رااچول نا اړين او ناسم برېښېده، ځکه چې دا لهجې يا ځای اړونده وييڅولونه دي او درېواړه سم دي.

دوه: نورو هم دا ويل، چې دا لهجې دي او په ټولو ژبو کې شته.

درې: داسې اند هم شته وو، چې په دې پرېکړه شوې، چې زما، ستا، زموږ، ستاسو غوره شوي او بس.

يوه يادونه: زه له خپله ځان څخه څه نه جوړوم او نه ليکم، چې نورو ژبو يا لړترلړه الماني کې يې انډول نه وي. پيداپښتي ژبې پوره دي او په ژبلار سنبال. پيداپښتي ځانګړنې يې هم ځانګړې لارې لري.

دما د م ک ملګرو! دما هغې پوښتنې ته او د تاسو اندونو ته په درناوي داسې ليکم:

په ډېره خواشينی بايد دا هم ووايم، چې زه يو لور او تاسو ټول بل لور ياستئ او دا هم د ما د ملامتئ لامل بايد وي، خو زه چې هر څه راوړم، پوهنيز لامل به ورسره وي، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرسختي نه ده او که وي وبه ګورو، چې زما لیکنه بیا څنګه ناسمه په پوهنیزو ویناو یا لیکنو اباده بنولکیږي.

یادونه: زه پوهېږم، چې کوم منل شوی دی، خو په هغه پوهنیز او منلو لامل یې نه پوهېږم، چې کوم دی او ولې؟

ایا په دې ګوته پورته کیږي او که پوهنیز دلایل راوړل کیږي؟

که چا داراته ولیکل چې زما اند ناسم دی او که نه نو څنګه؟

د پوهنې وزارت نصاب غونډه کې بله د منلشوي وي بېلګه، چې د عربي مایع لپاره یې انډول پیدا کاوه: زه په دې غونډه کې پخپله ناست وم او په دې پرېکړه کیده، چې د عربي مایع انډول پښتو باید ،،اوبلن،، ولیکو، چې دا ډېر ناسم دی او دا یواځې او یواځې د واورو – چې اوبه شوې نه وي- خوې دی او نه د نورو مایعاتو. که ما هرڅومره هڅې وکړې او دلایل مې راوړه، نه منل کېده، چې ګوندې زما یې له ژبې سره څه.

له دې داسي برېښي، چې ګوندې ژبه دمصلحت خبره ده او دا سمه خبره نه ده. ژبه له پيداېښته شته او پيداېښت مصلحت نه مني. په دې هکله مې لیکنه شته.

د مورږ ژبې ته ډېر څه ناسم راننوتلي، چې یواځې دما ورته فکر شوی او په هکله مې یو کتاب لیکلی، چې د کتابتون.کوم درنې خپرونې کې خور دی.

دژبې په هکله هلته زما د پښتو په هکله دا لاندې دوه کتابونه دکتلو دي او که څه په دلایلو ناسم وو، نو ماته چې هره جریمه ټاکی منم یې، چې وړاندیز مې دی د ناسمون په حالت کې ډاکتري راڅخه واخلی، د ناسمو کړنو له امله او که نه، نو بیایې راسره ومنی او د ستونځو ګاللو لپاره راته د پښتو ډاکتري راکړی. د ما دا ټول کار لړ ترلړه د پنځلسو کالو کار دی.

په هکله یې کتابونه:

لومړی: د پښتو ژبلار (ګرامر(

دویم: په پښتو کې ناسم ورځني شوي ویونه.

تاسوچې همدا شمېروني ته ورکړی، داکتابونه درته درکوي او یایې کتابتون.کوم کې کتلی شی.

اوس دا لاندې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ــ زه به هیڅکله هم داسې څه ونه لیکم، چې یوه پوهنیزه موخه مې په کې نه وي او زما په اند یو سم ځواب ورته ونه لرو، ستاسو وخت بېځایه نه نیسم.

داسې نه وایم، چې ٪۹۵ کې، ځکه چې پوهنیزو خبرو کې یوازې سم او ناسم شته.

هغه بله غوره خبره چې په یاد یې راېم داده، چې ماهیڅکله داسې وی نه دئ کارولی، چې ما جوړ کړی وي او موږ ورسره بلد نه یو، خو زما د لیکنو سره دا نابلدتیا شته، چې دباندني ویونه په کې یانه شته او یا ډېر کم دي، خو ناپوهوړ څه مې نه دي لیکلي.

۲ ــ ایا دا لهجه یا بلډول ویېنه ده؟

نه! دا لهجه نه ده، چې په ۳ ــم کې ګوته ورته نیولشوې.

لهجه یا بلډول ویل نو څنګه وي؟

لهجه د یوه وي ځای اړوند بېلابېلو ویلو ته وایي، لکه: یما، یمو، یتا، یتو، یموړ، یمیړ. دلته دا ،، ړ ،، هم په دريې ډوله ویل کیږي، چې دا هم بیا دريې لهجې یا بېلابېلې ویېنې دي او یا دا: موړ کور ته ځو. یو ډول ویېنه او بله ډول ویېنه یا لهجه ېې: میړ کېړ ته ځي (که دا مې سمه نه وي لیکلي، راته سمه یې کړئ او ماته به بخښنه کوئ.(

۳ ــ دا ما چې یې په هکله پوښتلي، دا د یوه څه لپاره دريې بېلابېل ژبتوکي دي او دا د ملکیت یا خاوندوالي لپاره نومځاینیوي دي.

د خاوندوالي لپاره په الماني کې د لومړي کس لپاره mein د خاوندوالي پرونوم یانومځاینیوی دئ او انګرېزي کې یې my دئ.

د دې لپاره موږ په پښتو کې دريې بېلابېل انډول کاروو، چې زما له انده یو یې باید سم وي، که څه هم پیداېښت ناسم څه موږ ته نه راکوي، خو دا د وخت په تېرېدو سره بدلېدلی شي یا بدلیږي.

موږ وایو: لومړی کس: یما،زما،دما،

دویم کس: یتا، ستا، دتا

دریم کس:د هغه (دهغې(

دا دريې ډوله نومځای نیوي دلومړي او دویم کس لپاره دي او د دریم کس لپاره ځانله ،، د هغه(دهغې)،، دئ. زموږ د پښتو د پوهنتون استادانو هم په دې هکله لیکنې کړي، چې ما یې لیکنو ته په خپل ګرامر او بل کتاب کې د سمون په هکله لیکنې خورې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته کې د دریم کس لپاره ،، د هغه (د هغې)،، کې ،، د،، د ،، هغه(هغې)،، سره د یوه وی په خبر نه او بېل لیکلکېدی شي یا کیږي، نو دلته به وو ایو، چې دا ،، د ،، د خاوندوالي مورفیم دی او هغه پرونوم سره مل راځي.

د ،، د ،، تولیز کېدنه: که داسې ترې یوه شو، خو په دې لومړي او دویم کې به هم دا ،، د ،، د خاوندوالي مورفېم وي او له دې امله به دا ،، د ،، له ،، ما او تا،، سره دما، دتا د ژبلار له لارې سم وي.

نو: له دې دریو څخه د ژبلار له لارې دما، دموږ، دتا د تاسو، د هغه(هغې)، هغوي سم دي او بس.

یادونه یا زماتینګار: تر هغې، چې تاسو ګرانو لوستونکو دانه وي رد کړی یا د دې بل سموالی راته په دلایلو نه وي راښولی، نو دا به سم وي.

و ما ته به بخښنه کوی، که ستړي کوم مو.

په خنګیزه یادونه:

تراوسه پورې مې د خاوندوالي حالت کې یو پوستپوزېشن یا پسځاینیوی ومیند او هغه ،، لپاره،، دی.

الماني او انګرېزي یې: für and for

پام: دا د ،، پار ،، لپاره یا په ځای نه دی، نو سره ګډ لیکل کیږي، ځکه یو وی دی او نه ګډوله.

د ،، پار ،، لپاره الماني او انګرېزي هغه غوره یې: because of and wegen

په ژبلار کې نوي میندني

ډاکتر ماخان میرړی شینواری

پیل یادونه: ژبه پیداښت دې او ځوک په پیداښت کې ګوتې نه شي وهلی او که دا کار وشي، نو هرومرو به ناسم وي. دا په دې ترپیوهېدنه، چې ما هم دلته له ځان څخه څه نه دي پیدا کړي یا جوړ کړي، هغه د پیداښت څخه راپیدا څه مې سره شنلي یا روښانه کړي، هیله ده چې سم به مې میندلي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیله ده، چې ویې لولی، مرسته وکړی، د پښتو ژبلارې د ودې لپاره.

په پوهنیزه څېړنه کې باید مخامخوالی نه وي، دا په دې پرېپوهېدنه چې باید رد نه شي.

نن د ۲۰۲۱ ز کال د مارچ ۳۱ ــم په درې بجو مې خوب کډه وکړه، د همغه خپل چرت له امله، خو دژبې په هکله مې میندنې وکړې، چې له دې امله ورته خوښ یم.

دا لیکنه په څو برخو وېشم او په لاندې توګه یې له تاسو سره ګډوم:

لومړی: د ماپخوانی اند د ځنو اړیکووینو یا که غواړی، د ادپوزېشنونو په هکله

دویم: څنګه والي یا حالتونه

دریم: دا اوس مې ورته د دې لیکنې په هکله پام شوي نومځاینیوي، یا مرستندوي نومځاینیوي او یایې که هرڅه د بللو وړاندیز کوي. دا دوه برخې لري.

څلورم: پښتو- لږ تر لږه په داتیو حالت کې – یواځې پوستپوزېشنونه (پسې ځاینیوي) لري.

پنځم: له الماني، انګرېزي څخه مو د ادپوزېشنونو په پخوانۍ بڼه ناسم پښتو ژباړلي دي

و لومړی ته: د ما پخوانی اند، چې دا ځنې ګډوله اړیکویونه به ګوندې سنترپوزېشنونه وي:

له....څخه (سره، کره)، په .... کې، پر...باندې، تر.... پورې، و ... ته او نور. ګومان مې دا هم وو، چې ګوندې پښتو به مخ ـ پسې – سنتر ځای نیوي ولري. په دې هکله مې لیکنې شته.

دابه په لیکنه کې روښانه شي.

دویم: څنګه والي یا حالتونه، چې لنډ یې بیا له تاسو سره ګډوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو څنګه والي، پېر يا حالت ته د مشورې لپاره.

د الماني ژبلار په متېه يا مرسته دا څنګه والي (پېرونه،حالتونه) د پوښتنو په مرسته په لاندې توګه روښانوو: دلته يوائې د پوښتنو له لارې.

١ – نوميز څنګه والی:(څوک؟، چا؟)، (څه؟)

٢ – د خاوندوالي څنګه والی: (د چا؟، د څه؟)

٣ – داتيو څنګه والی: ا – (له چا؟) ، (له څه؟)،ب – (وچا؟)،(وڅه؟) پ – (په چا؟)، (په څه؟)، ت - (پرچا؟)،(پرڅه؟)، ټ – (ترچا؟)، ترڅه؟)،

دلته دې پام او خبرې پرې وشي، چې دا څنګه ونوموو، يا نومول شوي (که وي). دې نور کې- ګومان مې دی- ستونځې نه شته.

۴ – اکوزاتيو څنګه والی: (چا، څوک، څه)

ګورو، چې ١ – او ۴ – يو ډول دي، څو ١ – د کړوني په څنګه والي او ۴ – د پرېکړوني يا نه کړوني په څنګه والي کې دی.

پوښتنغونډاله جوړوو:

څوک له چا سره د چا له کور څخه د چا وکور ته لاړ او په څه کې پر څه باندې څه يې د څه پرسر کېښود؟

داسې يې ځوابوو يا روښانه کوو:

(سپين) «١» (له تور)«٢» سره (د تور) «٣» (له کور)«۴» څخه (د ځلمې)«۵» (وکور) «۶»ته لاړ او (په کوټه)«٧» کې (پرمېز) «٨) باندې (کتاب)«٩» يې د چوکی (پرسر)«١٠» باندې کېښود.

د الماني ژبلار له مخې به «١» نوميز، «٢»، «٣»،«۴»،«۵»، «٧»،«۶»،«٨»او«١٠» داتيو، «٣»،«۵» واکوالي او «٩» اکوزاتيو حالتويونه يا پېرونه او که غواړی څنګه والي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ټول سره مرسته وکړو او دا پورته سره همغږیز کړو، نو زما په اند به مو د پښتو ژبې یو څه ستونځې اوبی کړې وي.

یادونه: ما چې دا پورته د حالت لپاره څنګه والی لیکلی، باور وکړی، چې دا حالت هم راته پېچلی برېښي، چې له عربي به سم وي او که نه؟

پرته له دې په دې پېر هم نه پوهېږم، چې دا به حالت ته وایې او که څنګه؟ که دې کې هم هر څنګه پرېکړه وي یا وه، نو یو کار به مو سرته رسولی وي. هیله ده چې اندونه سره ګډ کړو.

اوس راځو:

و دریم ته: دا اوس مې ورته پام راګرځېدلی نومځاینیوي.

دا کوم دي؟ دا را، در، ور دي او مې، دې، یې، چې د کارونو یې بېلابېل ځایونه شته.

دا په دوه برخو وېشو

الف: الف ۱ – موږ په پښتو ژبه کې د خاوندوالي لپاره مرستندوي یا پوره او که هرڅنګه یې بولې نومځای نیوي لرو:

مې، دې، یې. د دې ،،یې،، نارینه، ښځینه او ډېر هم همداسې دي او د ،،مې، دې ،، لپاره وایو چې ،، مو،، . پوښتنه دا ده چې به د دواړو لپاره وي او که د یوه لپاره.

دا هم په دوه ډوله کارول کیږي

الف ۱ ۱ – که ووایو: کور مې(دې، یې) سپین دی، نو پوهیږو، چې دا د خاوندوالي نومځای نیوي دي او که ووایو:

الف ۱ ۲ – که ووایو: کتاب مې (دې، یې) واخست، نو دلته دا بیا نومیز حالت دی. دلته بیا د کړوني په څېر رامنځ ته کیږي. هیله ده، چې په دې هکله به هم کران مینه وال مرسته وکړي.

الف ۲ – همداسې د داتیو لپاره هم دا لاندې نومځاینیوي لرو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

را، در، ور، چې زيات يې هم همداسې دي.

د دې لپاره به يې الماني او انګريزي انډول راوړو او وبه ګورو، چې دا هم همهغسې موخوردي
ب – څنګه والي يا حالتونه.

ب ۱ – د خاوندوالي څنګه والی يا حالت

انګرېزي نومځاينيوي د خاوندوالي لباره

His yuors my

الماني...........................

Sein dein mein

انډول پښتو يې د ساده يا نيم – يا خاوندوالي نومځای نيوو سره.

مې دې يې

پښتو پوره يا ورسره بلد نومځای نيوي

دما دتا د هغه... او نور

يادونه ښځينه او ډېر يې په پام کې نه دي نيول شوي.

(My (mein) house (Haus

کور مې

دماکور

ب ۲ – د داتيو څنګه والی يا حالت

را – ، در- ، ور – (څخه، سره، کره، باندې، لاندې، کې، پورې، ته، ...)

که الماني ته مو پام راوګرځوو، نو دا پورته اړيکويونه ټول د داتيو په څنګه والي کې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ما – ، له تا – له هغه (هغې) –(څخه، سره، کره) او

پر... باندې، پر (ما، تا، هغه...) باندې او پورې، په (ما، تا، هغه، ...) کې، تر ...پورې، و ... ته

(و....) په کندهارۍ ګړدود کې په روښانه توګه شته

کور مې، – دې، – يې،

انګرېزي نومځري د داتيو لپاره

him   you   me

الماي نومځري د   لپاره

Ihm dir   mir

پښتو نومځري د داتيو لپاره

را   در ور

دا پورته، مرستندوی (؟) نومځاينيوي د يو او ډېرو لپاره هم دي او ټيک همهغه د الماني او انګرېزي په څېر د داتيو حالت ښايياو دا لاندې يې بل ډول دي.

له ما له تا له هغه او نور

د حالتونو څېړنې له مخې پای لاس ته راړنه او ګومان مې دی، چې داپرېکړه- که راسره ومنل شوه – نوې وي.

څلورم: پښتو ژبه يواځې او يا لږ تر لږه د داتيو حالت کې يواځې پوستپوزېشنونه لري.

څه پوهېږو، چې دا پوستپوزېشنونه دي؟

دا له.... (څخه، سره ...) او همداسې دا په... کې او پر...باندې، تر... پورې او نور سنترپوزېشنونه نه دي؟

هغه اړيکويونه چې د را، در، ور سره راځي، بربښي چې بوستپوزېشنونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا له، په، تر او نور نو بیا کوم ژبني توکي یا ژبني څه دي او همداسې خپلواکه ترېپیوهېدنه هم نه لري. دابه روښانه کړو. دا یواځې د یوه نومځري سره پرېپوّېدنهلري یا یې پهواک کې دي او بس.

که منلي مو وي، چې،، د ،، د خاوندوالي مورفېم دی او له مې، دې، یې څخه همداسې برېښي، نو دلته هم دا ،، له، په، پر، تر...، د داتیو حالت مورفېمونه دي او یا د ما، دتا، دهغه،... سره یوځای داتیو حالت ورکوي.

بل لامل یې دا دی، چې دا له، .... په را، در، ور کې دننه یا خوندي دي.

یو څو بېلګې:

له ما(-تا،-هغه....) څخه ولاړ. را (در، ور) څخه ولاړ.

تر تا پورې درورسېد. درپورې در ورسېد.

یادونه: که دا سم وي، نو ګورو، چې تر موږ تل ناسم او زیات کاروو.

پنځم: له الماني، انګرېزي څخه مو د ادپوزېشنونو په پخوانی بڼه ناسم پښتو ژباړلي دي، داچې دا له، په، پر، و، تر نو په الماني او نګرېزي داسې نه دي؟

ما تراوسه پورې داسې انګېرل:

۱ – له... څخه، یا ځانله لهvor; from

۲ – تر یا تر ...(پورې) bis; until

۳ – په... کې im, in

۴ – پر.... باندې یا پر auf, of

۵ – و....ته zu, to

۶ – له .. سره mit, with

د Vor, bis, in, auf, zu لپاره د پښتو دي:

څخه، پورې، کې، باندې، ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بېلګه: سپین راڅخه در روان شو او په لنډ وخت کې درپورې در رسیږي.

شپین له ما څخه و تا ته در روان شو او په لنډوخت کې به تر تاپورې ذرورسیږي.

دلته دې اړوند دې ته هم پام راواړل، درواړول، ورواړول شي، چې دلته لکه راغی، درغی، ورغي هم شته.

دا د څېړلو خوندیونه راته پېچلې، خو له ردولو یا مخامخوالي راته ازاده یا خپلواکه برېښي.

بیا لنډ: له، تر، په، پر، خپلواکه پرېپوهېدنې نه لري او د اړیکویونو پهواک کې دي..

هیله ده، چې پر دې باندې به یو له بل سره ګرمې خبرې ولرو.

Klitikum = تکیه اړ نومځاینیوي:

پیل یادونه: تر هغې پورې، چې ما و ځان ته روښانه کړه، دا لیکنه یا همهغه د مادا ډول لیکنې په پښتو کې تراوسه پورې یواځنی دي، چې له دې امله به ستونځې ولري. دا لیکو او په خبرو کې کاروو، خو بېلاریزه لار سره یې بلد نه یو، نو د خبرو او د پام وړ راته برېښي.
کلیتیکې (له زړې یونانيἐγκλιτικόν رابېل شوي تکیه شوی ویي) هغه ویي، چې کلیتیکون یا تکیه اړ ویي، په دې پوهېدنه، چې په یوه بل ویي باید تکیه وي (دا خو هغه تولیز یا د نورو ژبو څخه رانیولی پېژند دی، دا کېدی شي په پښتو کې بل ډول راشي، چې فکر باید ورته وشي او دا چې زه ګورم، د پښتو دا کلیتیکي نومځاینیوي، چې د ما لخوا انډول داسې راوړل او بلل شوي، بل ډول دي هم، خو دا اوږد او په ګډه فکر غواړي، چې دا نه شته).
هغه وییونه، چې تکیه پرې کوي بنسټ ویي بلل کیږي او پرته له دې څخه تکیه ویي یا مېلمه پال ویی دی. دا تړن ویي له تکیه اړ ویي سره یو نږدې غږیز یاموزیکي یووالی جوړوي، ډېر وخت phonologisches فونولوژیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويي دی. په دې موخه تکيه اړ وييونه خپلواک او ازاد وييونه نه دي او د خپلواک وييونو او افېکسونو (مختړو؟؟) په منځ کې ځانګړی ځای نيسي. يو لړ کريتيرين شته، چې افيکسونه له تکيه اړ وييونو څخه توپيروي، کېدی شي افيکسونه په بېله جوړونه کې نامنظموالی راولي او په تکيه اړ وييونو کې په ټوليزه توګه بنسټويي کې بدلون نه راځي.

۱ - (دا برخه په څېړلو کې داسې پېچلې بربښي، چې کېدی شي د پښتو او الماني څېړنې سره توپير ولري، خو زه به هغه زه ورڅخه پوه شوې ليکنه له تاسو سره شريکه کړم، چې پوره کونه يې بيا راتلوکي ژبپوهان په غاړه بايد واخستلی شي.)
۲ – په هره برخه کې بېلګې هم نه شته، ځکه چې برته له تکيه اړ وييونو څخه داسې روښانه دا افيکس آو .... ښه نه پېژنم، خو پېژند مې يې در سره سم ګډ کړی دی.

کليتيکي يا تکيه اړ نومځاينيوي لړو:

تکيه اړ نور هم د هغوي د بنسټونو د ډول له مخې څخه توپيريږي. هغوي سينتاکتيکي (د غونډلو او غونډلو جوړونو اړوند، د غونډلپوهنې اړوند) تاکلي يا په يوه مورفولوزيکي کاتېګوري کې رابند وي.

مور. دوه ډوله تکيه اړ ويونه يا نومځاينيوي پېژنو:

۱ – Proklitika هغه وييونه يا ښه يې نومځاينيوي دی، چې پسې راتلونکي ويي باندې تکيه کوي.

۲ – Enklitika هغه نومځاينيوي دي، چې ځانونه د مخه تلونکو وييونو پسې تکيه کوي د مخه تکيه اړنومځاينيوی(pro- klitisch): يو (د مخه تکيه وي) پسې تلونې ويی پورې داسې تکيه وي، چې يوځای يو ويي جوړ کړي.

دا نومځاينيوي ټول درې دي: را، در ، ور.
يادونه: زه چې دا ويونه په ن ج کې ګورم، نو د هغه څه سره چې زه يې له الماني لولم، پوره توپير لري، چې دا همداسې بايد وي هم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه اړيينه يادونه: ما دلته د دې نومونو لاندې څېړلي، کېدی شي /به نورو ژبو کې، چې داسې خوی ولري، په هغو کې ښه روښانه شوی وي، خو زه نه پرېپوهېږم. هرڅنګه چې وي، دا څېړلي، چې د هر نامه لاندې وي، ژبنيزه ستونځه په کې نه شته. که دا نوميزه ستونځه بل ډول چا بللې وي يا بولي، له هغې څخه زه خبر نه يم او هيله ده، چې راسره ګډ به يې کړي.

همداسې: دا په پښتو کې لړ د پوښتنې دی، چې له بنسټ ويې سره يوځای يو ويې جوړوي او که څنګه؟

بېلګې يې: را څخه او که راڅخه، را پسې او که راپسې، را سره او که راسره.

د دې نومځاينيو کارونه هم ژبپوهنېز په دوه ډوله وييونو يا تکيهوييونو سره راځي، چې بېل او ګډ ليکلو کې دې هم پام ورته وشي.

۱۱ – د کړوني يا رېکتوس حالت کې

۱۲ – په نه کړوني يا اوبليکوس حالت کې او هلته هم يواځې د پسېځاينيو د مخه تکيه اړ نومځاينيوي دي.

و ۱ ۱ – ته: موږ کړنوييونه لرو، چې په هغو کې پرېکړونی نه شته، لکه: تلل. داسې ويونه لوريز کړنوييونه هم بللکيږي او دارا، در، ور هم د همدې وييونو سره راځي. دا را،در، ور. له دې کړنوييونو سره ګډ يو ويي جوړوي. موږ وايو: تلل، راتلل،ورتلل. درتلل.

که د دې سره موږ يوه کړوني غونډله جوړوو، نو وايوو: زه درځم، ته راځې او هغه ورځي او همداسې زه ځم، ته ځې او نور.

دلته ګوره د ځانيز نومځاينيوي سره دا را،در، ور هم د هغه کړنويي ،، تلل سره راځي.

دا د هغه مې، دې، يې په څېر لکه هلته د هغو لپاره ما، تا، هغه ... او نور راځي، خو په دې کې داسې نه ده، نو څنګه فکر بايد دلته وشي؟

که ولرو: راځي. پوښتنه: څوک راځي؟ ځوابه: زه، (هغه، ته...) راځم (راځي، راځي،...)

دلته ګورو، چې د پوښتنو په ځوابولو کې دا کړنومووييونه ورسره مل دي. داسې برېښي، چې د ځم او ... سره دا را، در، ور بيا نهبېلېدونکي تړلي، دا په دې پوهېدنه، چې د هغو برخه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ۲ ۱ – ته: دلته دا را، در، ور یواځې د پسېځاینیوو سره راځي. دا چې دا هم ګډ یا بېل لیکل کیږي، د پام وړ دي. موږ لرو: را(در، ور) سره (څخه، کره، پورې کې او نور)

دا بې له دې اینکلیتیکي نومځاینیوو داسې لیکو: له ما (له تا، له هغه...) سره(څخه، کره، پسې) ، په ما (په تا، په هغه...) کې، پرما(پرتا، پرهغه) باندې(پورې)، وما(وتا، وهغه، ..) ته. که نور وي، نو ګران لوستونکي دې ورته پام وکړي.

یادونه: دا څه چې موږ داسې بولو یا ایې د الماني په مرسته یې داسې رااخلم، په الماني کې یا نه شته او یا داسې نه دي، بېلګې یې اړیینې نه بولم.

اینکلیتیکي یا پسې تکیه اړ نومځاینیوي:

پسې تکیه نومځاینیوي یوه شیدنده لري، که هغه په یوه کړنویي پسې ورزیات شي. زیات وخت په خبریزه ژبه کې یا په شعرونو کې ومخ ته راځي او په لکنیزه ژبه کې بیا ډېر یا نه لیکل کیږي.

دا نومځای نیوي دا لاندې څلور دي.

،، مې، مو، دې ، یې،،.

یوه پیل یادونه: موږ لرو: ا - کتاب مې واخست. ب – کتاب مې سپین ی.

ګورو: په ا – کې: په غونډله کې مې کړونی دی، نو له دې امله ،، ما ،، او په ب – کې ،، مې ،، نه کړونی دی، نو له دې امله د اړونده حالت سره سم د هغه حالت یو مورفېم ، چې پهدې غونډله کې ،، د ،، دی د ،، ما ،، سره ور زیات شي، نو له دې امله د ،، مې ،، په،، دما،، راځي. ګوری، چې پښتو ژبه د ژبلار له مخې څومره له یوه څه څخه دوه ډوله پوهېدنې لري، چې دا ،، مې ،، یوه غونډله کې ،، ما ،، او په بله کې کې ،، دما،، دي.

داسې به ومخ ته لاړ شو، چې

۱ - لومړی به درې غونډلې راوړو، یواځې د یوه کړوني سره او بیا به د دې په مټه پېژند ورکړو.

خبره په څوک او چا کې هم ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ۱ - کتاب مې واخست.
چا کتاب واخستې؟
ما کتاب واخست. له دې لاس ته راِځي
ما کتاب واخست = کتاب مې واخست
۲۱ – کتاب اخلم (که پام وکړو، نو په دې روان حالت کې ،، کتاب اخلم،، تکیه اړ نومځاینیوی نه شته او و پوښتنې ته، چې: څوک کتاب اخلي؟ زه کتاب اخلم، نو د دې لاس ته راوړنه به دا وي، چې دا غونډله ،، کتاب اخلم،، په خپله ختـه کې سمه یا پوره نه ده او دلته باید تل ورسره ،، زه،، وي، په دې پوهېدنه چې اړوند کړونی باید ورسره وي. څوک کتاب اخلي؟ زه کتاب اخلم.)
اړیېنه یادونه: دا نومځاینیوي، د هغه کړنوییونو لپاره راځي، چې پرېکړونی ولري......
یادونه: ډېر ښه راځي، چې دا غونډلې د پوښتنغونډلو له لارې روښانه شي او داسې سمې هم راځي.

څوک کتاب اخلي؟
زه کتاب اخلم = کتاب اخلم
چا کتاب واخست؟
ما کتاب واخست= کتاب مې واخست
۳۱ – کتاب دې اخلم
د تا کتاب اخلم
څوک د چا کتاب اخلي؟
زه د تا کتاب اخلم.
۲ - په دې حالت کې به هم وګورو، چې څو غونډلې لیکلی شو اودا څنګه؟
۲ ۱ – کتاب مې سپین دی
د چا کتاب سپین دی؟
د ما کتاب سپین دی. له دې څخه و لاس ته راځي، چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ما کتاب سپین دی = کتاب مې سپین دی

له دې پورته راوړنو څخه داسې برېښي، چې دا پسې تکیه اړ نومځاینیوي دا دندې لري.

په ۱ - کې مې، مو، دې، يې د کړنوییونو سره کړوني یا رېکتوس دي او

په ۲ - کې خویوییونو سره نه کړوني دي یا دا د خاوندوالي حالت دی.

د ژبلارې په بتسټ پېژند کې يې داسې هم دي، چې دا نومځاینیوي په خبرژبه کې راځي او په لیکنژبه کې نه راځي.

راځی، چې د دې لپاره لږ تر لږه دا یوه غونډله راوړو او بیایې اړونده پوښتنه پوښتنغونډله راوړو او با د دې پوښتنغونډلې ځواب په همغه تېرې موخې ورکړو. پام ورته کوو:

لرو: کتاب مې يې راووړ.

پوښتنه: چا د چا څه شی راووړ:

ځواب: هغه دما کتاب راووړ.

ګوره چې دا ځواب په همغه موخې دی، خو د همهغو تکیه اړ نومځاینیوو سره نه.

دا ګوره یوه په زړه پورې موضوع ده، چې باید پام ورته رااوښتی وي.

ډاکتر ماخان مېرزی شینواری

د حالتونو نوی ځېړنپوهه

بیا ژبلاریزه نوې ځېړن-اند یا ځېړنپوهه:

پښتو د ژبلارې له مخې څخه هم یوه هکپککونکې ژبلاریزه او نه (پوره) یا ښه يې کمه ځېړل شوې ژبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن د ۲۰۲۲ زک دسپتمبر ۲۶ د سهار یاشپې ۴ بجې. فکر مې تول د پښتو په ژبلار کې دی او په ژبلار کې دې څېړن اند (د څېړنې په بنسټ اند ته) ته ورسپدم:

پښتو یوه ډېر ښه روښانه ژبلار لري.دا چې ژبلار په ژبو کې د ژبې د جوړښت شته لارې څېړي، نو زه تل له یوه اند څخه وبل ته ځم او د نوې څېړنپوهې سره مخامخ کېږم، چې هغه له تاسو درنو لوستونکو سره ګډوم.

په پښتو چې زه تراوسه پورې له پښتنو څخه لیکل شوي ژبلار سره داسې لږ. بلدنیا لرم او د پښتو ژبلار د ترتیب لپاره مې زیات د ژبلار لپاره الماني ادبیات کارولی او بیا هغه، چې د دباندنیو له خوا لیکل شوی، نو هرو مرو د زیات فکر وړ دي، ځکه چې د ټولو ژبو ژبلارې ډېر توپیر سره لري، چې یو له بل څخه ګټه اخستلکېدی شي، خو ورته والی به ونه لري یا ډېر کم.

زه چې د ما په څېړنو کې تر اوسه پورې وپوهېدم، هغه دا ده، چې موږ په حالتونو کې ډېرې ستونځې لرو، چې په هکله یې ما هم ډېرې لیکنې کړي او دا هم تل د تېرو لیکنو په بشپړېدو.

اوس خپلې دې راته پیدا موخې اند ته، چې کړی شو د پښتو ژبلار د دوه حالتونو کړونی او نه کړوني په ځای په څلورو حالتونو ووېشو او یا په دوه حالتونو داسې چې دا نه کړونی حالت بیا درې برخې ولري. دا به نو ګران لوستونکي او هیله ده ژبپوهان په ګډه سره برابر کړی شو.

د پښتو حالتونه لنډ بې له ډېرې شننې:

لومړی – کړونی : نوموېونه (نومونه او نومځاینیوي): زه، ما، ته ، تا، هغه، هغه او نور، چې د نورو راوړلو ته بیا اړتیا هم نه وي. (۱)

بېلګې:

لومړی ۱ - زه مړي خورم. ما مړي وخوړه.

لومړی ۲ – ته مړئ خورې. تا مړی وخوړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ۳ – هغه مړی خوري. هغه مړی و خوړه. او داسې نور هم....

دویم: پرېکړونی: هغه نومونه یا نومځاینیوي دي، چې څه پرې کیږي، لکه: ما، زه، تا، ته، هغه، هغه او نور. دلته هم همدا بسیا کوي.

یادونه: د کړوني او پرېکړوني په منځکې دا توپیر دی، چې کله، چې کړونی په زه پیل شي، نو پرېکړونی یې ما دی او په ځتې، چې کړونی ما وي، نو پرېکړونی زه دی.

بېلګې: دویم ۱ - ته (ما، هغه) وهې. تا (زه، هغه) ووهلم.

دویم ۲ - هغه (ما، تا) وهي. هغه زه ووهلم (ته ووهلې).

ګومان مې دی، دابه بسیا وکړي.

یادونه: په نورو حالتونو کې د زه، ته، هغه.....

دریم: د خاوندوالي حالت: د خاوندوالي لپاره د نوموېونو(نومونو، نومځاینیوو) سره د خانوندوالي مورفیم ،، د ،، د مخه راخي.

بېلګه: دما(دتا، د هغه) کتاب.

څلورم: د پسېځاینیوو حالت:

بېلګې:

څلورم ۱ – له ما (څخه، سره، کره...)

څولورم ۲ – پرمیز (باندې، پورې، پسې)

پنځم ۳ – په ما کې.

څلورم ۴- و ما ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ۵ – تر ماپورې. او نور.....

په څلورم کې څخه، سره،.. کې،باندې، پورې، ته ... پسېځاینیوي دي او، له، تر، په، پر، و ...

د پسېځاینیوو اړونده مورفېمونه دي.

ګورو، چې دلته د نومویونو د مخه د بېلا بېلو پسېځاینیوو اړونده مورفیومونه راځي، نو له دې امله دا د پسېځاینیوو حالت بللی شو.

په څلورم کې څخه، سره،.. کې،باندې، پورې، ته ... پسېځاینیوي دي او، له، تر، په، پر، و ...

د پسېځاینیوو اړونده مورفېمونه دي.

څنګه کړی شو دا وښایو؟

د تکیه اړ نومځاینیوو په بنسټ

۱ - پسې تکیه اړ: مې، مو، دې، يې: دا پسې تکیه اړ نومځاینیوي د یوه نوموي پسې راځي

۲ - د مخه تکیه اړ: را، در، ور : دا د مخه تکیه اړ نومځاینیوي د یوه پسېځاینیوي او یواځې د پسېځاینیوي د مخه راځي، نو له دې امله د پسېځاینیوي حالت يې بولم.

و ۱ ته-

و ۱ ته - دا پسې تکیه اړ یا اینکلیتیکي نومځاینیوي دوه ځایونو کې کارول کیږي،

۱۱- دانومځاینیوي، چې نومویونو پسې راځی، که د مخه نومځاینیوی يې د پرېکړوني په حالت کې وي، نو پخپله دا پسې نومځاینیوي يې کړونی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلګه: کتاب مې واخسته. دلته کتاب پرېکړونی دی او مې کړونی.

۱ ۲ – که د دې نومځاینیوي د مخه نوموی د دې نومځاینیوي پسې د یوه خوي سره سنبال وي، نو دا د خاوندوالي حالت دی.

کتاب مې سره پوښونه لري.

و ۲ ته –

۲ ۱ – دا نومځاینیوي که د کړنوي د مخه راشي، نو دا لوریز کړنویونه دي، چې و موږ ته د دې اوس موخې له امله دا همدومره بسیا کوی.

۲ ۲ – که دا نومځاینیوي د پسېځاینیوي د مخه راشي، نو دا له دې امله د پسېځاینیوو حالت دی او لرو: (را، در، ور) (څخه، سره، کره، پورې، باندې، کې،...).

ګورو دا دلته یواځې له پسېځاینیوو څخه د مخه راځي.

که غواړئ داسې هم کېدی شي، چې ووایو:

پښتو دوه حالتونه رېکتوس او اوبلیکو یا کړونی او نه کړوني حالتونه، چې دا لومړی یې کړونی او پسې درې یې نه کړوني حالتونه وبولو. دنورې روښانتیا لپاره پوره لیکنې په کتاب کې شته.

له دې سره مو هغه اړین څه وښوول، خو اوس اندونه، ګوتنیونې، سمونونه او وړاندیزونه سره ګډ کړو.

ما د دې لیکنې سره - داسې اندم- چې د ټولو له ما څخه د حالتونو په هکله لیکنو ته پایټکی (د پای ټکی) کښېښود. تاسو ټول دې راته بریالي وی.

د پښتو حالتونو د ستونځوبیو بریا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه دې لاس ته راوړنې ته بریالی شوم؟

ډېر خوښ یم او باوروکړی، چې ورته پام مې شو، چې دا کار خو د لومړي ځل لپاره د ما موندنه ده او د ډېرو کلونو د څېړنو لاس ته راوړنه ده، چې غونډه شپه مې خوب کډه وکړه. د ما ډېر څه، چې څه مې کړي یا څه باید وکړم، د شپې په چرت یا د شپې په فکر ګړنجولو- مه راپورې خاندی، دا تکیه کلام لکه چې کارول کیږي- کې را پیدا کیږي. خو اجازه راکړي، چې له هر څه څخه د مخه یوه اړینه یادونه وکړم.

اړینه یادونه: باور وکړی، چې ځانپالی نه یم او بل د لیونتوب یا د زوروا‌کوال ګومان مې هم په ځان نه راځي. دا باید روښانه کړم، چې تر څو پورې دا د ما په پوهنه ولاړ ماته راپیدا اند چا په پوهنیزو دلایلو نه وي رد کړی، تر هغې پورې باید سم وګڼل شي او که داسې وي، نو بیا موږ ټولو ته د دې بریا مبارکي وایم.

د ما په دې دعوه کې دوه موخې دي، چې د موږ ژبپوهان او نور ژبمینه وال دې ته راوپاریږي، د نورو پوهنیزه څېړنو په بنسټ یې رد کړي، چې دا به هم د ما د دعوه رد کول، خو بیا به هم دا هڅول د ما بریا وي.

د ما په څېړنو کې مې تل دې ته فکر شته، چې په پښتو کې حالتونه کم یا هېڅ نه دي څېړل شوي او که زه ورڅخه نا خبر یم، هغه به هم رامیدان ته شي، چې زه به ورته خوښ او د دې بریا په څرګندولو به هم هېڅ زړه بدی نه شم.

دا فکر راته ودرېد، چې په همدې هکله مې د خپلو څېړنو یو کتاب برابراوه.

دې بریا ته مې نو څنګه لار ومینده؟

--- د حالتونو په څېړنو مې پیل وکړ، چې د ما په لومړنیو د پښتو ژبلار کتابونو کې هم شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی مې دا حالتونه د الماني حالتونو په بنسټ وڅېړل، خو په پښتو کونه کې يې کوم ناسمون نه دی راغلی، خو دې څېړلو موخه وره او پايلاس ته راوړنه نه لروده. بیا مې ځنو ملګرو او ژبمینه والو دې ته پام راواړاوه، چې پښتو دوه حالتونه رېکتوس(ولاړ یا کړوني حالت) او اوبليکوس (پروت یا نه کړون ی حالت) حالتونه دي.

هغه مې وڅېړل او په هکله مې د یوه ځوان پوه کامران منګل لیکنه یا ماته په کمنت ولیکل، چې ،، د ،، د خاودوالي مورفېم دی. پوه شوم، چې ،، د ،، پرته له نومویيونو کومه خپلواکه پوهېدنه نه لري او همدلته مې ورته پام شو، چې ،، د ،، د خاوندوالي حالت یو مورفېم وي او خپلواکه پوهېدنه نه لري، نو دا له، په، پر، او.... هم باید د کوم حالت یا حالتونو مورفېمونه وي او پرته له نومويیونو څخه به خلپواکه پوهېدنه ونه لري. ګومان مې سم وو، خو پرې باوري کېدل يې راته ستونځمن وو، تر څو پورې چې د نور حالتونو په دې پوهېدنه چې لومړی د اینکلیتیکي حالت (پسې تکيه اړ حالت) سره مخ شوم. دې هم پوره روښانتيا ځکه نه شوه روا ستلی چې دې پسې او د مخه تکيه اړ هم ورسره یوځای څېړل شوي وو، خو همدلته راته د نومځاينيوو را، در، ور چې پروکلیتیکي یا د مخه تکيه اړ نومځاينيوی دي په مرسته دا فکر پیدا شو چې دا له، په، پر، او نور هم لکه،، د،، د حالتونو مورفېمونه دي او دا د (را،در، ور)(څخه، سره، کره، ته، پورې، کې او نور) کاروني له امله بیا د وخت په تېرېدو سره دا فکر هم راته پیداشو، چې پښتو نو یواځې پوستپوزېشنونه لري.

کله چې د کلیتیکي (تکيه اړ) کلمې سره مخامخ شوم، چې په دوه برخو اېنکلیتیکي (پسې تکيه اړ) او پروکلیتیکي (د مخه تکيه اړ) نومځاينيوي لري، نو دې پاي ته راورسېدم.

د دوه حالتونو کړوني او نه کړونو څخه بیا همدې څلورو حالتونو ته راغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې ځخه د مخه مې دا برياوې هم لوي ځبنتن په برخه کړي، چې له، پر، او نور – لکه دباندني او افغاني پښتوپوهان يې وايي- پرېپوزېشنونه نه دي او دا يواځې د حالتونو اړونده مورفېمونه دي، چې پرته له، نومويونو بله پوهېدنه نه لري او همداسې چې پښتو يواځې پوستپوزېشنونه لري او بس.

دا ځه ميندنې چې دي، له نوم ځخه يې پوهېږو، چې په ژبه کې شته ځه دي، چې هغې ته مو بايد پام شوی وي.

يوه غوره خبره داده، چې د موږ تېرو ژبپوهانو خپلې ژبې ته په دې لنډ وخت کې ډېر کار کړی، ځکه چې پښتو ژبې ته د کار کړلو وخت ډېر لږ وو. ژبه مو داسې په ۱۹۳۲ ز ک کې داسې په نامه په رسميت کې دننه شوه او بيا په ۱۹۶۴ ز ک کې - چې هلته د پښتو ټولنه هم جوړه وه - قانوني شوه، نو دا د يوې ژبې د ودې لپاره ډېر لږ وخت دی، چې د دوي ګار زه بيا بيا ستايم.

پای يادونه:

موږ بايد ومنو چې:

لومړی: ژبه پيداېښت دی او نه لکه چې وايو: قرارداد.

دويم: ژبه مو پنځه زره کلنه ځوانه ژبه ده. ځوانه په دې پوهېدنه چې نږدې له نوي کلونو ځخه راپه دېځوا او له ۱۹۶۴ ز ک ځخه وروسته يې هغه خپل رسمي ځای د قانون په ځلورديوالي کې نيولی، خو په عمل کې اوس لا هم ترې لرې ده، خو دا بايد ووايم، چې وده يې پوره ښه ده.

دريم: زه چې ګورم، په ژبه کې مو هغه ډېرې ستونځې په حالتونو کې دي.

زه به له دې ليکنې سره و ځان ته دا اجازه ورکړم، چې دا د حالتونو ستونځې مې له ډېرو ستونځو ځخه وروسته اوبی کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-- په ليکنه کې تکرارا له دې امله هم راغلی، چې هره ليکنه په بېلا بېلو ورکړوحالتونو په هکله ليکل شوې، چې ماته بيا د داسې کار سمه راټولونه او ترتيبونه نه کېدونکې وبرېښېده. توان نور دومره نه دی.

-- د ټولو ژبو ژبلارې يو له بل سره پوره توپير لري لکه چې ژبې سره توپير لري، خو و خپلې ژبلار ته د نورو پرمختللو ژبو څخه د نوې ميندونو په څېر ګټه اخستل کېدی شي او هلته يو نوې څه چې کتل کيږي موږ ته هم د خپلې ژبې د ودې لپاره يو فکر راکوي.

د پښتو ژبلاريزه څېړنه کې مو څه ته بايد پام وي؟

د ژبې معيارېکېدنه کله کېدونکې ده؟

د ژبې معيارېکېدنه هغه وخت کېدلی شي، چې زسمې وي او د دولت له خوا څخه يې ملتړ وشي.

موږ د څه ډول ليکنو سره مخامخ کيږو او له هغه څخه بايد څه ډول ګټه واکلو؟

موږ لرو:

١ – تاريخي ژبه.

٢ – کليوالي ژبه او

٣ – معياري ژبه

د موږ موخه دا ده چې ژبه مو هغه معياري حالت غوره کړي، چې په خواشينی يې بايد ووايم، چې لا تراوسه پورې نه ده معياري شوې، لاملونه يې نه راوړم، خو که خبرو ته مو سره اړتياوه، پرې غږېدلی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژبه کې حزف او که حذف(ؤوبخښی، چې راته برګ نه شی، خو عربي مې – په خواشیی باید ووایم نه ده زده، خو هڅېږم، حپله موخه تر شونې پولې پورې په پښتو وییونو هم روښانه کړی شم - نه ده زده) یا پرېښودل او یا ورڅخه تېرېدل نه شته.

دا پرېښودونه په څه پوهېدنه ده؟

که همدا حالتونه راواخلو نو د ،، له کابل څخه و کور ته ځم. داسې لیکلی شو: د کابله کورته ځو. دلته که ،،څخه،، او ،، و ،، ونه لیکل شي، نو دا دې پروا ونه لري. دا کېدی شي پهډېرو ډولونو ولیکلی شو، خو دا دچا خوښهنه ده او نه لهدې امله، چې ګوندې سړی پر پوهېږي. ډېرته همدې ته راځو، چې دا د ژبې دسم ښوولو لپاره ژبلاریز لامل نه شي کېدی، پیداپښتنیمګړتیاوي نه مني او ناسمې دي.

ژبه چې په معیاري توګه څنګه جوړه ده همهغسې جوړه ده او بدلون یې ناپیداپښتي دی.

په ژبه کې تاریخي وییونه، دا په دې پوهېدنه، چې هغه او دغه لیکوال داسې یا هغسې لیکلي، نو باید سم وي (په دې پوهېدنه، چې باید معیاري وي) او یا دا چې هغه او دغه ژبپوه لیکلي، نو باید همهغسې وي، دا دواړه د یوه څه لپاره د ښوولو بسیا نه کوي. دا چې ژبه نوې ده، نو ژبلار هم نوې څېړل کیږي او دا څېړنه د ژبې د جوړښت په بنسټ کیږي، چې هغه سمه څېره یې سمه ده یا هغه معیاري لیکنډول یې باید سم وي او هغه سم دی.

خبرې نورې نه اوږدوم او په دې لار کې موږ ته د لا ډېرو بریاوو په هیله.

ډاکتر ماخان مېرزی شینواری

برېښناپته: smakhan1946@gmail.com

دوه پرنستي غوښتنلیکونه:

د کابل پوهنتون د پښتو پوهنځي و ریاست ته دوه پرانستی لیکونه!

ډېرو درنو د پوهنتونو د پښتو استادانو، د پوهنې وزارت او د علومو اکادمي استادانو ته یو پرانستی غوښتنلیک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر له نن څخه مې وړانديز دی، چې دا د پښتو د حالتونو، چې په پښتو کې څو حالتونه دي د ښوونځي په درسي نصاب کې او همدا ډول په نورو پوهنيزو پروګرامونو کې ورګډ شي، چې ډېر اړيين دی:

موږ په پښتو کې څلور حالتونه لرو، چې دا لاندې دی:

لومړی: کړونی حالت: دا هغه حالت دی، چې څه په کې کيږي، او يا کړل کيږيي.

دا حالت د هر کس يا کسانو لپاره دوه نومځاينيوي لرې، چې زه، ته ، هغه .... او ما، تا، هغه ..... دي. زه به دلته همدا يو زه او ما سره دا څېړنه ياښه يې روښانه ونه و مخ ته بوزم.

۱لومړی – هغه کړنه چې کيږي، په هغې کې د وختونو په هکله نومځاينيوی نه بدليږي.

لکه: زه پاڅېږم او زه پاڅېدم. دلته د اوس او د تېروخت نومځاينيوی همهغه،، زه ،، دی.

۲لومړی – دا هغه کړنه ده، چې پرېکړونی لري او له دې امله کړل کيږي. په دې حالت کې وخت اړوند نومځاينيوي بدليږي او په لاندې ډول:

۲لومړی۱ – زه ډوډئ خورم. د دې اوس وخت لپاره، چې ډوډئ پرېکړونې ده.

۲لومړی۲ – ما ډوډئ وخوړه. دا د تېر وخت لپاره د ،، زه ،، په ځای ،، ما ،، راځي، چې دلته هم ډوډئ پرېکړونې ده.

دويم: د پرېکړوني حالت: په دې حالت کې پر يوه څه يا چا باندې څه کيږي يا کړل کيږي.

دا حالت هم د لومړي حالت په څېر دی، خو د نومځاينيوو دندې يې دلته بدليږي.

۱دويم: دا هغه حالت دی، چې پرېکړونی يو کړونی لري.

۱دويم ۱ – ما غورځوي.

۱دويم ۲ - زه دې وغورځولم.

۲دويم ۱- زه غورځېږم او

۲ دويم ۲ - زه وغورځېدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به دواړه اوس په یوه غونډله کې یوځای راوړو، چې کړونی او پرېکړونی په یوځای وي.

ما ته غورځوې. زه تا وغورځولم.

دریم: خاوندوالي حالت: په دې حالت کې یو د ،، د ،، مورفېم، چې خپلواکه پوهېدنه نه لري، د یوه نوموېي سره یوځای راځي او د یوه چا یا یوه څه خاوندوالی وښايي:

لکه: دما کور یا د سپین کور. دا د کور خاوندوالی د مورفېم،، د ،، سره څرګندېږي.

یادونه: له دې امله په زما، یما او د ما کې د ما سم او معیاري دی.

نومونه: ،، د ،، د خاوندوالي حالت مورفېم.

څلورم: د پسېځاینیوو حالت:

په پښتو کې دا هغه د ژبې ستونځمنه برخه ده، خو که له دې سره سم کار و مخ ته بوتلل شي، کومې ستونځې نه زېږوي او راتلونکې لیکنې مو له ناسمونو ساتي.

دا به لومړی د کلیتیکي دا په دې پوهېدنه، چې دلته د اینکلیتیکي نومځاینییو سره ولیکو:

یو - (را، در، ور) (څخه، سره، کره، کې، باندې، پورې، پورې، ته... که نور ومخ ته راغلل، نو لار یې همدا ده، کومې ستونځې نه لري).

دوه - دااوس د دې نور نومځاینیوو سره لیکو:

۱دوه - (له ما، له موږ، له تا، له تاسو....) (څخه، سره، کره...)

۲دوه - (په ما، په موږ، په تا، په تاسو،...) کې

۳ دوه- (پرما، پرتا، پر هغوي....) (باندې، پورې(۱))
۴ دوه - (تر ما، تر تا، تر هغوي،....) پورې (۱)

۵ دوه - (وتا، وما، وهغه،...) ته (۲)

....

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته لیکنه(۱) کې دا ویی ،، پورې،، دوه بېلابېلې پوهېدنې لري: دا د تر تا پورې کې دا ،، پورې،، پوله په ګوته کوي او دا بل ،، پور،، د یو څه پورې، چې یو څه نښتي وي، لکه د ما په کالیو پورې ختې وتپل شوې.

په (۲) کې ،، و ،، و پښتنو ته یا و ځنې پښتنو ته داسې نابلده برېښي، خو ګومان مې دی په کندهارې ویېنو کې شته، خو همداسې دی.

اوس یې لڼ روښانونه.

په پورته لیکنه کې له، په، پر،تر، و او ... ټول د اړونده حالتونو مورفېمونه دي، چې یواځې د نومخاینیوو سره د اړونده پسېځاینیوي لپاره موخه ور او اړونده پوهېدنه لري.

دا داسې ده، چې هر یو له دې مورفېمونو یو ټاکلی یا څو ټاکلي پسېځاینیوي لري او په څټ هر یو پسېځاینیوي یو ټاکلی اړونده د حالتونو مورفېم لري.

لڼ روښانونه: یو حالتمورفېم کېدی شي څو پسېځاینیوي ولري، خو هر پسېځاینیوی، ټیک یو د پسېځاینیوو حالتمورفېم لري.

د یوې پربکړې لپاره: په پورته کې ګورو، چې دا له،په، تر، پر ... د حالتونو مورفېمونه دي او یواځې او یواځې په ،، دوه -،، کې د اړونده حالتونو سره راځي.
،،حالتمورفېمونه،، راته ښکلي نومونه برېښي. وبه لیکم، چې ښکلي نومونه ده او همداسې ده.

،، دوه-،، یواځې او یواځې یوه شمېرپوهنیزه کلمه ده، چې داسې ور څخه پوهېږو:
حالتمورفېم سره اړونده حالت پسېځاینیوي او یوه اړونده حالتپسېځاینیوي لپاره ټیک یو اړونده مورفېم شته یا تنظیم شوی، چې بل هر ډول راوړنه یې ناسمه ده.

په پوره پام: دا مو د ټولو ناسمونونو مخه نیسي، لکه ټرټولو.. . تر منځ ، تر څنګه، چې پورې ورسره نه وي او نور.

لنډ: له دې داسې پوهېږو، چې دا مورفېمونه– که حالت مورفېمونه یې وبولو ښه به وي- په بل ځای یا له نا اړونده نورو پسېځاینیوو سره راشي، نو هرو مرو به ناسم وي.

داسې لڼ د الماني سره پرتله کونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الماني ژبه کې د هر حالت لپاره ځانګړي نومځاینیوي شته. لکه

ich,mein,mir, mich

خو په پښتو کې موږ د دې بدلونونو لپاره اړونده مورفېمونه لرو، چې هر یو یې خپله ځانګړې روښانوندنده لري.

پای یادونه: الف- ،، د ،، د خاوندوالي حالت مورفېم دی.
ب - ،، له،، ، په ، ، پر ، تر، و ،... د (اړونده پسېځاینیو) د پسېځاینیوي حالت مورفېمونه دي او له دې څخه بله دنده نه لري او بله هر ډول کارونه یې ناسمه ده.

هیله ده، چې له دې سره به مو د پښتو ژبلارېزو ستونځوبیو لپاره یوه ښه روښانونه ګرانو لوستونکو ته وړاندې کړې وي.

که دا لیکنه درته د یوه پښتو ډاکتر لیکنه نه برېښي او له دې سره به یې ارزښت درته کم وبرېښي (سمه خو ده) نو کړی چې و ماته د ما د ټولو پښتو لیکنو په چوپړ کې او په ځانګړې توګه د حالتونو مېندنې، چې د پښتو پهژبپ،هنه کې یوه غوره میندنه ده یوه د پښتو دوکتورا هم راکړی. باور وکړی، چې د پښتو په تاریخ کې دومره کار او سم کار و پښتو ته شوی دی. ګوری، چې لیکنې مې په رېښتیا ځانګړې دي. ما د پښتو دوه ګرامرونه لیکلي، په پښتو کې نا سم راننباسل شوي ویونه او نورې لیکنې.

هیییییله ده، چې ځانپالنه یې ونه بولې، زه هر کار چې کوم، هغه د ما د ځان لپاره دی، چې ځان روغ وساتم او دا دنده یې له سره کړې. خپل کار په چا نه خرڅوم او نه په چا کوم احسان اچوم، خو له تاسو سره یې ګډونه اړیینه بولم، ګومان مې دی، چې و چا ته به په دې کې زیان هم نه وي، چې دا به بیا ناروا کار وي.

دا زه چې وړاندیز کوم، هرو مرو یوه ساده خبره نه ده. د دې باورې کېدو لپاره کېدی شي یو د پښتو پوهانو، د نورو پوهنو کسان او همداسې د علومو اکادمي له خوا څخه یو کنفرانس ترتیب شي، چې په هغه کې زه د خپل لیکلي وړاندیز سمون او اړیینوالی روښانه کړم، دا راته هرو مرو برېښي.

د دې حالتونو په څېړلو کې مې د نور په څنګ کې ډېر کلونه کار کړی، چې هغه په برېښنا کتابتونو کې هم شته – ketabton.com - او د اړتیاپه وخت کې یې زه ورلېږلی هم شم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسو په هکله د مالیکنې وګورئ، نو درته روښانه به شي، چې ما و دې لار ته د رارسېدو لپاره څومره ستونځې ګاللې دي، خو لاس ته راوړنه يې پوره روښانه ده، چې پوره ورته خوښ يم.

د فوق العاده ډاکترۍ راکړې غوښتنلیک!

په پښتو د ما د سترې او بې بدیله بریالۍ څېړنې په هکله د دې کار لپاره د فوق العاده ډاکترۍ راکړې هیله!

د کابل پوهنتون د پښتو پوهنځي و درنو پوهاندانو او ټولو استادانو ته په درناوي!

لکه چې ګورئ، ما په دې اخرو نږدې اولس کلونو کې د پښتو په څېړنه کې زیات کار کړی او ډېر اثار یا لیکنې مې خورې کړي، چې دا ټولې د پښتو تاریخ په اوږدو کې لومړنۍ او یواځنۍ پوهنیز کار دي، د ژبې له لارې به دا هم ووایم، چې لیکنې مې رېښتیا هم پښتو او ځانګړې دي.

په دې ټولو لیکنو کې هغه ستر کار دا دی، چې ما د څېړنو په بنسټ ماته دا بریا هم په برخه شوې، ومومم، چې پښتو هم په خورا روښانه او پوهنوړه توګه څلور حالتونه لري، چې له دې سره مو له یوې خوا څخه د ژبې ستونځې له منځه ځي او له بلې خوا دا د ژبې د ژبلار او ژبپېهنې هغه غوره برخه او پوهنیزه بډایېه ده، چې نوره هم پوره کیږي.

دا د یوه مسلک په پوهنیزه څېړنه کې یو ډېر ستر کار دی، چې باید د پوهانو له خوا يې ستاینه او پېرزوینه وشي او هغه د یوې فوق العاده ډاکترۍ ورکړه ده.

دا هیله مې د ځان لپارهنه ده، دامې د کار د لاس ته راوړنې له المه ده، چې وخپلې ژبې ته په درنښتوګورو او نور پښتانه ژبمینه وال هم مینه ورسره پیدا کړي. که چېرې د ما غوښتنه نا سمه او ناروا وه، نو هغه په ډېرو ستونځو ولاس ته راوړې د شمېرپوهنې ډاکترې دې راڅخه واخستل شي او په مطبوعاتو کې دې هم په پراخه توګه د ماغندنه وشي.

ستاسو ماخان او په هرصورت بریالي اوسئ.

Smakhan1946@gmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخان میرزي شینواري کتابونو ته کتنه

د ډاکتر ماخان شینواري پوهنیز کارونه، ځانګړي دي، دا په دې مانا چې د نورو پښتو لیکنو سره د پښتو ژبې له مخې پوره توپیر لري او سوچې بوچې نوې دي. په لاندې ډول:

۱ – ډاکتر شینواري نږدې څلوېښت کتابونه د شمېرپوهنې ریښه کې په پښتو کړې، دا په دې مانا، چې د عربي ویونو په ځای یا یې نوره هم ښه د مسلکي نومونو انډول پښتو ویونه لیکلي.(دا انډول نومونه په پښتو کې شته، جوړ شوي نه دي)

۲ – په درې کتابونو کې یې فزیک هم په پښتو لیکلی، دا په دې مانا، چې پوهنیز او مسلکي ویونه په پښتو دي، چې دا هم د پښتو ژبې له پاره لومړی ځل دی.

۳ – دوه کتابونه د ژبې په هکله، چې هلته هم د نورو لیکوالانو د لیکنو د سمون سره سر او کار لری ، چې نومووړی په کې تراوسه ځانله دی، لکه په دې نورو لیکنو کې هم.
ملامتي به د نومړي وي، خو وايي، چې کړنې یې د ژبلار سره سمې او سم اندیزې دي.

که ژبسمون، چې بیا هم ډېر غزېدلی او چاپ ته چمتو دی، هغه ویونه د څېل شوي، چې ناسم ژبې ته را ننباسل شوي.

۴-دوه کتابونه ۴ ۱ – پښتو ژبلار د ښوونځې لپاره به په لنډ وخت کې خوره او

۴ ۲ – د ژبې په چوپړ کې به هم لنډو ورځو کې ستاسو لوستلو ته وړاندې شي.

زما زیاتې لیکنې له پخوا په ټول افغان او اوس همداسې هغه زیات یې د تاند په خپرونه او د دعوت خپرونه کې خواره شوي او نور هم دا کار پسې روان دي.

او کتابونه په کتابتون.کوم کې خوریږي، چې هلته یې بیا د کتاب په بڼه لوستلی شی.

۴ ۳ – دا اوس پنځه او یا ښېږ کتابونه نور د ژبې اړوند ، یو د سیاست، او یو د غورهخبرو کتابونه خپرونې ته چمو دي. (د اوکتوبر اوم ۲۰۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخام مېړي شينواري ليکنې او ژباړې

د ډاکتر ماخان شينواري چاپ او ناچاپ ليکنې، چې هغه زياته برخه يې له ketabton.com څخه خواره شوې:

:(Vienna (Austria 1988

لومړى:

topological Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact .H.K
Page 117 – 122 ; general algebra 6 algebra : contributions to

:(Vienna (Austria 1987

دويم:

لومړى-und Aproximation durch Polynime in Universalen Interpolation
Diss . Uni. Wien . Algebren

دويم-*and Aproximation by Polynome in universal Interpolation*
the University of Vienna/Austria Dissertation at ,Algebras

لاندې د شميرپوهنې پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کلتوري ودې ټولنه،،له خوا چاپ شوي دي
:(Bonn (Germany 2000

دريم: د شميرپوهنې ستر کتاب : د شميرپوهنې برسيره د انجنري، فزيک او اقتصاد لپاره ، همداسې د ښوونکو او زده کوونکو لپاره (دا کتاب په ۹۰۰ مخونو کې چاپ او دا نوې ليکنه به يې ځنو ځايونو غزېدلې او ځنې ځايونه ترې لرې شوي دي)
:(Bonn (Germany 2003

څلورم: ځمککچپوهنه(هندسه) ، په سلو، زرو کې شميرنه، د ګټې – او کټې د کټې شميرنه ، د اختمالوالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولې اړتياوې پوره کوي
:(Bonn (Germany 2003

پنځم: الجبرونه (د الجبر بنسټونه دي) (ketabton:com ته پورته شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

:(Bonn (Germany 2003

شپږم: د شميرپوهني انګرېزي – پښتو ډکشنري.(ketabton:com ته پورته شوی)
:(Bonn (Germany 2003

اووم: د شميرپوهني الماني - پښتو- او پښتو الماني ډکشنري (ketabton:com ته پورته شوی)

dictionary German/ Pashto and Pashto/German Mathematical
:(Bonn (Germany 2003

اتم: دفرنځيال برابرون (دا کتاب په دې څانګه کې يو پيل دی، ساده ليکل شوی) (ketabton:com ته پورته شوی)

equation Translation; An Introduction Differential
Germany): 2003) Bonn

نهم: د شمير پوهني فرمولونو ټولګه
Formulas Mathematical
:(Bonn (Germany 2003

لسم: شميرپوهنه له عربي په پښتو

:(Bonn (Germany 1997

يوولسم: د افغانستان په هکله سپينې خبرې: په المان کې

،،د افغانستان روغې او بيا ابادولو ټولنه،، له خو

يادونه: له ۲۰۰۰ کال دمخه ډاکتر ماخان شينواري‌د ،،د افغانستان روغې او بيا ابادولو ټولنه،، له خوا درې سياسي مجلې هم را وستلي.

ژباړې او نورې ليکنې:

: *(Brinkmann. (From Brinkmann.du.de .Prof*

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې د برینکمن لیکنې چې له پرینکمن ن ج څخه ژباړل شوي دي. دا کتابونه د ښوونځي له پاره او همداسې د کانکور ازموینې له پاره ګټور دي.

دولسم - شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره لومړی ټوک (ketabton:com ته پورته شوی)

دیارلسم – شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دویم ټوک(ketabton:com ته پورته شوی)

څوارلسم – شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دریم ټوک(ketabton:com ته پورته شوی)

پنځلسم - د احتمالوالي شمیرنه د ښوونځي لپاره(ketabton:com ته پورته شوی)

شپاړسم – احصایه یا ستاتیستیک دښوونځي لپاره(ketabton:com ته پورته شوی)

لاندې کتابونه د شتوتګارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څخه چې د شتوتګارت پوهنتون ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

اولسم – انالیزی ۱ (ketabton:com ته پورته شوی)

اتلسم – انالیزې ۲(ketabton:com ته پورته شوی)

نولسم – کرښیز الجبر (ketabton:com ته پورته شوی)

شلم - د شمیرپوهنې بنسټونه (ketabton:com ته پورته شوی)

یوېشتم - د فرمولونو ټولګه(ketabton:com ته پورته شوی)

دوه ویشتم – فنکشنل انالیز(ketabton:com ته پورته شوی)

درویشتم – وکتور شمیرنه (ketabton:com ته پورته شوی)

نورې ژباړې

څلرویشتم – له www/grundstudium.info/linearealgebra. څخه:کرښیز الجبر (ketabton:com ته پورته شوی)

پنځویشتم – Georg Gutenbrunner ګنونپوهنه یا د اعدادو تیوري(ketabton:com ته پورته شوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما لیکنې
:(Germany) Bonn

شپږویشتم - د شمیرپوهنې ستر کتاب دویم چاپ لومړۍبرخه: د پوره تغیراتو سره : دا کتاب د شمیرپوهنې برخې برسیره د انجنرۍ، فزیک او اقتصاد لپاره ، همداسې د ښوونکو او زدهکوونکو لپاره پوره ګټور دی. په کتاب کې د اړتیا سره زیاتونه او کونه راغلې (ketabton:com ته پورته شوی)

اوه ویشتم- د شمیرپوهنې ستر کتاب دویمه برخه (ketabton:com ته پورته شوی)

اته ویشتم - څمککچپوهنه (هندسه) دویم چاپ د پوره تغیراتو سره (ketabton:com ته پورته شوی)

نه ویشتم – الجبر بنسټونه دویم چاپ له تغیراتو سره (ketabton:com ته پورته شوی)

دېرشم - ډېرۍ پوهنه یا سټ تیوري (ketabton:com ته پورته شوی)

یودېرشم – د شمیرپوهنې سم اند (منطق ریاضي) (ketabton:com ته پورته شوی)

دوه دېرشم - د یو څو شمیرپوهانو ژوندلیک(ketabton:com ته پورته شوی)

دریدېرشم – د شمیر پوهنې ګډې وډې لیکنې

څلوردېرشم- داهم ژباړه ده، خو لیکونکی یې متآسفانه راڅخه نابلد شوی: د مشتق او انتیګرال شمیرنو ته تمرینونه او اوبیونې یا حلونه یې(ketabton:com ته پورته شوی)

پنځه دېرشم – د شمیرپوهنې انګریزې پښتو او عربي + درې ډکشنري

شپږدېرشم – د شمیرپوهنې پښتو انګرېزي ډکشنري(ketabton:com ته پورته شوی)

اوه دېرشم – د شمیرپوهنې پښتو ډکشنري د شمیرپوهنیزو ویيونو په پښتو روښانه ونه(ketabton:com ته پورته شوی)

اته دېرشم - د زړه له کومې(دا هغه لیکنې دي، چې څنې یې په نړیول جالونو کې خپرې شوي دي.)

نه دېرشم – د افغانستان په هکله سپینې خبرې، چې وبه غزیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلوېښتم– د شتوتکارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه ، چې د شتوتګارت پوهنتون ن ج څخه خپرېږي: د ګروپونو تیوري(ketabton:com ته پورته شوی)

- د ښوونځي لپاره فزیک د برینکمن لیکنه

له پنځم ټولګي څخه تر اووم ټولګي پورې ژباړل شوی (دا چې زما دویم مسلک فزیک دی، دا لیکنې ژباړم. دا هم د دې لیکوال یوه ډېره ښه لیکنه ده، چې -د شمیرپوهنې په څیر- دلته هم زیات تمرینونه د حل یا اوبیونې سره په کې راغلي او ماته زیات ګټور برېښي) او دالاندې د برینکن څخه راژباړلي

یوځلوېشتم - فزیک لومړۍبرخه (ketabton:com ته پورته شوی)

دوه ځلوېښتم – فزیک دویمه برخه. برېښنا پوهنه. همدا کتاب. (ketabton:com ته پورته شوی)

درېځلوېښتم – د پوهنې وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شمیرپوهنې کتابونو ته کتنه. دې کتاب کې د دښوونځي کتابونو د هر کتاب یوې برخې ناسمونونو ته ګوته نیول شوې او ناسمونونه بیا سم شوي هم دي.(ketabton:com ته پورته شوی)

ځلورځلوېښتم – د فزیک کوچنۍ ویونو دکشنري(ketabton:com ته پورته شوی)

پنځه ځلوېشتم – پرېپوزېشن یا اړیکویونه.(ketabton.com ته پورته شوی)

شپږځلوېشتم = ژبسمون(پښتو کې ناسم راننوتي ویونه، چې سم شوي دي) (ketabton.com ته پورته شوی)

اوه ځلوېښتم – پښتو ژبلار یا ګرامر ۲۰۲۰ همدا کتاب (ketabton.com ته پورته شوی)

اته ځلوېشتم – ژبسمون (که غواړۍ دویم غزېدلې لیکنه) : له پخوانۍ لیکنې څخه نوی شوی او پوره غزېدلی ۲۰۲۰.(ketabton.com ته پورته شوی)

تازه لیکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله لیکنو په توګه له درې کاله را په دیخوا د تاند او په دا ورسته کې د دعوت او همداسې د نورو د ج څخه خورېږي او خواره شوي دي. په دې کتاب کې د پښتو ناسم ننوتي ویونه څېړل شوي ناسمونونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوته نیول شوي او په دلایلو روښانه .شوي، چې ژبمینوالو لهپارهیې لوسته او ګوتنیونه اړیینه ده.

نهه څلوېښتم – داسې څه له فلسفې ۲۰۲۰(ketabton.com ته پورته شوی)

پنځوسم – ژبې مري او نورې لیکنې ۲۰۲۰ (ketabton.com ته پورته شوی)

دا اوس خورنې ته چمتو: هیله ده چې کتابتون.کوم (ketabton.com ته پورته شوی) کې یې وکتلی شئ

یوپنځوسم- پښتو ژبلار د ښوونځي لپاره. همدا کتاب

دوه پنځوسم- هر څه د ژبې په چوپړ کې.

دوه پنځوسم- هر څه د ژبې په چوپړ کې.

درېپنځوسم- د نړۍ هوښیارتیاوې.

څلورپنځوسم – د جبران خلیل غوره خبرې .

پنځه پنځوسم- ټولیز سم اند همدا کتاب .

شپږپنسوسم: غوره ویناوې. دویمه برخه.(همدا).

اوه پنځوس: د حالتونو ځېرنپای (همدا کتاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخان میرې شینواري ژوند ته یوه لنډه کتنه

نوم: ماخان (په لومړي ځل يې نوم ،،میرې،، وو. د رحمابابا لیسه کې نوملیکلو وروسته په ماخان باندې بدل شو)

د کورنۍ نوم : شینواری

د پلار نوم: ارواښاد نورالرحمان

د مور نوم: ارواښاده پستو بي بي

د نیکه نوم: ارواښاد حسن خان

د نیا نوم: ارواښاده صبره بي بي

دزیږېدو کال: ډاکتر ماخان شینواری د ۱۹۴۶ ز ک د سپتمبر په ۱۵ نېټه زیږېدلی دئ (دا خو هغه رسمي ز ک دئ. سمه نیټه یې ۱۳۲۲ او ۱۳۲۰ ش ه کلونو منځ کې باید وي، خو تره مې وايي ۱۳۲۰ ه ک دئ)

د زیږېدو ځای: ننګرهار د شینوارو د هسکې مېنې ولسولي په مورګې کلي کې زیږېدلی.

د مورګۍ غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه له قرانکریم تر پنجکتاب، خلاصه، مونیه، ګلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځې هم لوستل، لوستلي، خو بې له دې چې پوره پرې پوه شي.

کلیوالي ښونځي: له ۱۹۵۱ تر ۱۹۵۴ پورې د هسکې مېنې مورګۍ لومړني ښونځي، چې دی یې هم د لومړنیو زدکوونکو له ډلې څخه وو.

د رحمان بابا لېسه : له لومړي او بیا له دریم تر ۱۲ ټولګې پورې له ۱۹۵۴ تر۱۹۶۵ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی د رحمان بابا لیسه کې له دریم تر ۱۲ ټولګي پورې د خپل ټولګې اولنمره پاتې شوی.

۱۹۶۶ ز ک د کابل پوهنتون دطب پوهنځي په همدې کال کې

۱۹۶۶ ز ک د سپتمبر میاشت د ښوونځي برس له لارې اتریش ویانا ته تګ.

۱۹۶۶ تر ۱۹۶۷ کال پورې ویانا اړوند مودلینګ کې د الماني یا ښه یې اتریشي ژبې او د دیارلسم ټولګي لوست.

اکتوبر ۱۹۶۷ د وینا پوهنتون کې نوملیکنه، چې د پوره زیاتو ستونځو سره په ۱۹۸۹ ز ک کال کې د ډاکترۍ په اخستلو بریالی شو(دا نو پوره ستونځې دي).

له۱۹۸۷ ز ک تر ۱۹۸۸ ز ک د فبروري تر پای د دباندنیو چارو وزارت کې مامور.

د ۱۹۸۸ دمارچ لومړۍ نیټې څخه تر ۱۹۹۲ جون پورې په بون جرمني کې د افغانستان جمهوریت سفارت کې د سفیر دندې د شارژد افیر(صفر نه وو) د نوم لاندې.

له هغې وروسته په جرمنې کې سیاسي پناه.

د ۲۰۰۴ ز ک جون څخه د ۲۰۰۵ ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکادمي د پیداېښتي پوهنو څانګه کې دنده.

له ۲۰۰۸ ز ک د مارچ څخه د ۲۰۰۹ زک دسمبر پورې د ریاضي څانګه کې د پوهنې وزارت درسي نصاب کې دنده.

ماخان شینواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له ۱۹ ۹۷ څخه همدا د کتابونو لیکلو او د ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخان مېرې په ۱۹۷۲ کې له لرې د مېرمن ښاپېرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته اتریش ویانا ته ورغلی.

ده د مېرمن ښاپېرۍ سره په ۱۹۶۳ ز ک کې کوزده کړې وه.

دوي ته لوي څښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم ۱۹۷۹ ز ک دوه بچیان وبخښل، چې څانګه او اباسین نومېږي. څانګه په المان کې د پوهنتون علمې همکاره وه او د حقوقو ډاکتره ده او اباسین ملي اقتصاد او ټولنیزه سایکولوژي لوستلې.

ډاکتر شینواري ته د پوهنیزو هلو ځلو له امله ستاینلیکونه:

۱ – د افغانستان کلتوري ودې ټولنه. جرمني

۲ – د افغانستان کلتوري ټولنه کولن میشنیش. جرمني

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library